ШУ АЗИЗ ВАТАН БАРЧАМИЗНИКИ!

ИШОНЧ

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг газетаси

1 ОКТЯБРЬ 1996 йил, СЕШАНБА

№ 78 (325)

Иқтисодиёт хабарлари

ЧЎЛ САХОВАТИ

Марказий Фарғона ҳудудида жойлашган Мингбулоқ тумани бугунги кунда осмонўпар пахта хирмонлари, ширин-шакар мевали боғлари билангина эмас, тотими тилни ёрадиган қовунлари билан ҳам довруғ қозонмоқда. Туман заминида етиштирилган бу неъматни Наманган вилоятидан ташқари қатор қўшни вилоятларнинг бозорларида, шунингдек, республикамиз пойтахти аҳолисининг дастурхонида ҳам учратиш мумкин. Бу йил Мингбулоқда қовун-тарвуз ҳосили ҳар қачонгидан мўл бўлди. Сахий қалбли чўл деҳқонлари саломатлик учун ғоят фойдали ҳисобланган тансиқ ҳосил самараларини шу кунларда карвон-карвон қилиб шаҳарлик меҳнаткашларга тортиқ этмоқдалар.

Ана шундай фидокорлардан бири «Узгариш» жамоа хўжалиги полизчилик бригадаси бошлиғи Юсуфжон Яминовдир. Юсуфжон оила аъзолари билан бу йил 3 гектар ерда деҳқончилик қилиб, мўл ҳосил етиштирди. Ҳозиргача хўжаликка 75 тонна қовун-тарвуз топширди. 5,5 тонна ҳосил хўжаликдаги 7 та мактабгача тарбия муассасаларига етказиб берилди. 3 тонна неъматни эса кам таъминланган оилаларга, шунингдек, қаровчиси йўқ кексаларга бепул тақдим этди.

— Мен етиштирган полиз ҳосилидан келадиган даромаднинг чорак қисми меҳнат ҳақим сифатида ўзимга қайтарилади, — дейди Ю.Яминов. Юсуфжон чўл шароитида полизчилик самарали соҳа эканлигига оид кўплаб мисоллар келтирди.

Хўжаликнинг яна бир миришкор деҳқони Қосимжон Ўринов ҳам бу йил 2 гектар майдонда тарвузнинг эртапишар ва серҳосил «Астрахань» навидан деҳқончилик қилиб яхши натижаларга эришди. Деярли хандалак билан тенг етилган бу нав тарзув хўжалик учун мўл-кўл даромад келтирди. Тарвуз ҳосилини алмаштириш ҳисобидан битта «МТС-80» русумли чопиқ трактори ва қишлоқ хўжалик техникаси учун керакли кўплаб заҳира қисмлар олишга эришдилар. Улар нархини пулга чаққанда бир миллион сўмга яқин маблағни ташкил этади. Эплаган икки ошайди, деб шуни айтишади-да.

Хуллас, ўзгаришликлар ўз омилкорликлари билан шаҳарлик биродарларини мамнун этибгина қолмай ўз иқтисодларини ҳам мустаҳкамламоқдалар.

О.ЖУМАНАЗАРОВ,
«Ишонч» мухбири.

СУТ ҚАЙТА ИШЛАНАДИ

Қашқадарёда саноат корхоналари сони яна биттага кўпайди. Касби тумани марказида суткасига 10 тонна сутни қайта ишлаш қувватига эга бўлган завод қурилиб, фойдаланишга топширилди. Бу объект қурилиши учун 16 миллион сўмлик маблағ сарфланди.

Энди Усмон Юсупов, Баҳористон ва Касби тумани чорвадорлари сут маҳсулотини янги барпо этилган заводга топширадилар. Бу қулайликлардан мазкур туманларнинг чорвадорлари беҳад мамнун бўлишмоқда.

А. САМАРИДДИНОВ,
«Ишонч» мухбири.

ЯНГИ КАФЕ

Бўка марказида туман умумий овқатланиш корхонаси томонидан «Ёшлик» кафеси ишга туширилди. Зуҳра Ғойибназарова бошчилик қилаётган кафеда хўрандаларга миллий таомлар пишириб берилаётир. Бу ерда салқин ичимликлар ва музқаймоқ сотиш ҳам йўлга қўйилган.

Сотувчи Акромжон Тошпўлатов ва ишчи Комилжон Сиддиқов, Раҳим Асқаров, Саодат Пирматовалар хизматидан барча мамнун бўлмоқда.

Х. АВВАЛОВ.

БИРЖА ЯНГИЛИКЛАРИ

Республика кўчмас мулк биржаси ва унинг вилоят бўлимларида ўтган ҳафтада 22 та ким ошди ва 13 биржа савдолари ўтказилди.

Тадбиркор ва сармоядорларга кўплаб дўконлар, ер участкалари, автомобилларга ёқилғи қуйиш шохобчалари, турли русумдаги автомобиллар, қурилиши тугалланмаган иншоотлар, кичик ва ўрта корхоналар, қишлоқ хўжалиги вазирлигига қарашли иншоотлар таклиф этилди.

Ҳафта мобайнида 427 та иншоот сотилиб, 36 миллион 448 минг сўмлик маблағга эга бўлинди.

Қорақалпоғистон Республикаси, Андижон, Навоий, Хоразм, Тошкент вилояти ва Тошкент шаҳар кўчмас мулк биржалари яхши натижаларга эришдилар.

1996 йил 20 сентябрь куни «Республика биржалар марказида навбатдаги ким ошди савдоси ўтказилди. Шу куни бошланғич баҳоси 500 минг сўм бўлган Фарғона вилоятининг Қўқон шаҳрида жойлашган 2-сонли автомобилларга ёқилғи қуйиш шохобчаси 6 миллион 55 минг сўмга сотилди. Сирдарё вилоятида жойлашган асфальт-бетон заводи 4 миллион 725 минг сўмга ўз эгасини топди. Сотилган 427 та иншоотдан 177 таси уй-жой қуриш учун ер майдонлари, 151 таси қишлоқ хўжалиги вазирлигига қарашли иншоотлардир. Натижада биржа савдолари кундан-кунга кўпайиб бормоқда.

Пахта — 96

ХИРМОН ЮКСАЛМОҚДА

Бугун далаларни айланган кишининг чаман-чаман очилган пахталарни кўриб кўзи қувнайди. Етиштирилган ҳосилни йиғиб-териб олиш ва қабул пунктларига етказиб бериш тобора авж олмоқда. Дўстлик тумани далалари ҳам бугун теримчилар билан гавжум. Қўриқ меҳнаткашлари қалб қўри ва пешона тери ҳисобига етиштирилган оқ олтинни ёғин-сочинга қолдирмасдан териб олиш учун астойдил меҳнат қилишмоқда.

Бу йил туман меҳнаткашлари 50 минг тонна оқ олтин етказиб бериш мажбуриятини олишган. Далаларда аҳдга яраша ҳосил тўпланган.

— Барча хўжаликларда йиғим-терим уюшқоқлик билан олиб борилмоқда, — дейди туман ҳокими Абдуҳаким Ҳожимуродов. — Мавсумда 450 та терим машиналари, 53 та кўсак териш ва 48 та кўрак чувиш механизмлари ишлайди.

Теримда 10 минг нафар киши қатнашаяпти. Қосим Раҳимов номли ширкатлар уюшмасида терим яхши ташкил этилган. Хўжаликдаги Ҳавохон Мадумарова бошлиқ мададкорлар бригадаси ҳимматидан барча мамнун бўлаётир. Уй бекаларидан тузилган бригада кунига эл хирмонига 15-16 тонна оқ олтин тўкаяпти.

Шодмоной Эргашева, Бозоргул Абдуллаева, Гулнора Саидова сингари серғайрат уй бекаларини ҳар бири 80-100 килограммдан пахта териб беришаяпти.

Дўстлик марказий касалхонаси, дон маҳсулотлари корхонаси 26-автокорхона, «Камолот» туман ёшлар, халқ маорифи маданият ва туман бўлимлари ҳам пахта хирмонининг юксалишига салмоқли ҳисса қўшишаяпти.

Дўстлик тумани пахтакорлари бу йил тўрт минг гектар майдонга қайта чигит экишганди. Агротехник тадбирлар қулай муддатларда ўтказилиб мўл ҳосил етиштирилди. Жиззих педагогика олийгоҳининг 500 талабаси ҳам ҳосил теримида деҳқонларга ёрдамга келишди. Гулруҳсор Ярашева, Нигора Шодимонова, Нигора Камолова, Улуғбек Усаров, Ойбек Имомов, Аҳмадали Туропов, Исмат Қирғизов, Умид Имомов сингари талабалар кунига 90-100 килограммдан пахта териб беришаяпти.

Туман механизаторлари ҳам «пўлат от»ларини пахтазорга буришди.

Турдибой СОЙНАЗАРОВ.

Янгийўл туманидаги А.Ортиқов номли жамоа хўжалиги аъзолари пахта терими суръатига суръат қўшишмоқда. Йиғим-теримда 1-бригада аъзолари шижоат кўрсатишаяпти. Бригада аъзолари 84 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 28 центнердан дурдона етиштиришга азму қарор қилишган.

Суратларда: бригада бошлиғи Н.Ўсаров (ўнгда) ва хўжалик касаба уюшма қўмитаси аъзоси А.Абдуумаров; хирмонда пахтани ёйиш пайти. Бу ерда хирмонга Э.Алимбоевнинг қўли-қўлига тегмаётир.

Р. ГАЛИЕВ суратлари.

Маданият хабарлари

«ЯНГИЕР ТАРОНАЛАРИ»

Сирдарё вилоятида ўз овозига, иқтидорига эга бўлган қалам соҳибларининг сафи кенгайиб бормоқда. Улар озод ва фаровон давримизнинг тобора равнақ топаётганидан, мустақиллик нашидасидан илҳомланиб ижод қилмоқдалар.

Чунки Сирдарё вилоятида ижодкорларга ғамхўрлик, уларни моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаш масаласига алоҳида эътибор берилмоқда.

Яқинда Янгиер шаҳар ҳокими З. А. Самадовнинг саъй-ҳаракатлари билан Ховос посёлкаси ва Янгиер шаҳри ҳудудида яшаб, меҳнат қилаётган бир гуруҳ қаламкашларнинг саралаб ҳикоя ва шеърларидан жамланган «Янгиер тароналари» номли тўплам 3000 нусхада босмадан чиқди.

«Чўлпон» нашриётида чоп этилган бу тўпламдан Республика халқ маорифи аълочиси М. Нурматов, (Муҳаммад Али Нур) Й. Юсупов, А. Худойназаров, Ҳ. Абдувоҳидов, Г. Эралиева, А. Қаҳҳоров кабиларнинг шеърлари ва Ш. Холмуродовнинг ҳикоялари ўрин олган.

С. ФАЙЗИЕВА.

Муносабат

ДАВЛАТГА ҲАМ, ХАЛҚҚА ҲАМ ФОЙДАЛИ

ёҳуд айрим «тадбиркор»ларга давлат бедарвоза эмаслигини кўрсатувчи бир қарорнинг ниҳоятда катта аҳамияти тўғрисида

Маҳсулотлардан биронтаси камчил бўлдими, уни олиб сотувчилар пайдо бўлаверади. Бу ёзилмаган қонунлардан саналади. Деярли ўн йилча олдин ичкиликбозликка қарши кураш компанияси даврида спиртли ичимликларни олиб сотиш бошланганлиги ҳам шундай ҳолатлардан бири. Ўшандан буён қанчалаб спиртли ичимликлар олиб сотилди, «қўл бола», «ясама» ичимликлар тайёрланди, миллионлаб сўм пул кимларнингдир чўнтагида қолиб кетди. Ясама ароқлар истеъмол қилган ўнларча элдошларимиз соғлиқларини йўқотдилар. бу ҳол ҳозирги кунда ҳам давом этаяпти. Урганч бозорини оласизми, Ҳазорасп бозорини оласизми — ҳамма ерда ароқ-вино сотувчилар кўпайиб кетган. Ҳатто бозорларда ароқ-вино шишаларининг қопқоқлари ҳам сотилади. Бу эса қўлбола ароқ-вино ишлаб чиқарувчилар кўпайиши учун имкониятдир. Тўй-ҳашамларда тортилаётган ароқ-винолар сифати бир-бирига ўхшамаслиги, балки шундандир.

Шу ўринда Америка Қўшма Штатларидаги бир қонун ҳақида тўхталиб ўтиш мақсадга мувофиқдир. Бу қонун мамлакатда чет элда ишлаб чиқарилган спиртли ичимликлар сотилишини назорат этиш ҳақида. Демак, унга мувофиқ АҚШ да сотиладиган барча спиртли ичимликлар ичида чет элларда тайёрланганлари 15 фоиздан ошмаслиги керак. Масалан, бир ойда умуман 1 миллион долларлик спиртли ичимлик сотилган дейлик. Унинг камида 850 минг доллари АҚШнинг ўзида тайёрланган бўлиши керак. Ваҳоланки, юқоридаги қонун сотилган ароқлар ичида чет элларда тайёрланганлари 15 фоиздан ошадиган бўлса, миллий иқтисоднинг кулфати, катта камчилиги деб баҳолайди. Яъни ўз давлатининг маҳсулот ишлаб чиқарувчиларини, ички бозорини бу тариқа қаттиқ ҳимоя қилади. Зарур бўлса чет элларда тайёрланган спиртли ичимликларни олиб келиб сотган савдо фирмаларига жуда катта жарималар солинади...

Шу маънода Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг спиртли ичимликлар ва тамаки маҳсулотларига 1 октябрдан бошлаб акциз маркалари жорий этиш тўғрисидаги қарорини мен АҚШнинг ўша қонунига ўхшаттим келади. Зеро, миллий пул-сўмнинг қадрини ошириш, пул эмиссиясини камайтириш, пул айланмасини яхшилаш бўйича 1996 йилда қўрилган энг таъсирчан чора, амалий иш бўлди дейиш мумкин.

Бундай дангал хулоса чиқаришимга асос бор. Собиқ Иттифоқ даврида касса режасининг 30-35 фоизини спиртли ичимликлар савдоси берарди. Ҳозирчи? Менинг фикримча, бу кўрсаткич ҳозир ҳам камаймади. Чунки спиртли ичимликларнинг бозори чаққон...

Худди шунингдек, тамаки маҳсулотларига ҳам акциз маркаси жорий этиш белгиланган. Бу тур маҳсулот ҳақида ҳам юқоридаги фикрларни билдириш мумкин. Яқинда газеталарнинг бирида ўқиб қолдим. Германияда сигареталарни яширин равишда олиб келиб сотувчиларга қарши кураш олиб борилаётган экан. Улар бир йил давомида Германия иқтисодига деярли 1 миллиард марка зиён беришган.

Шу ўринда ҳақли савол туғилади. Бизнинг мамлакатимизда бундайлар йўқми? Европанинг айрим давлатларида ҳамдўстлик мамлакатларида сотиш учун турли мамлакатларнинг сигареталарини яширин ишлаб чиқарувчи фабрикалар фаолият кўрсатмоқда. Уларнинг маҳсулотлари республикамизга олиб келинмаяпти деб айтиш қийин. Балки бу сигареталарнинг бир қисми божхонадан яшириб олиб келинаётгандир.

Ҳукуматимиз худди ана шундай камчиликларни бартараф этиш учун ўзига хос йўл топди. Бу энг тўғри ва оқилона йўл. Ҳар қандай ишда аниқ ҳисоб-китоб, тартиб бўлмоғи керак. Давлат бедарвоза эмас. Энг муҳими юқоридаги қарорнинг бажарилишига ҳар бир бошқарув бўғини ҳисса қўшмоғи керак. Чунки унинг ижросидан давлат ҳам, халқ ҳам катта фойда кўради.

Шихназар АҲМЕДОВ.

3 ОКТЯБРЬ — ГЕРМАНИЯ БИРЛАШГАН КУН

САМАРАЛИ ҲАМКОРЛИК ЙЎЛИДА

Мустақиллик шарофати билан Ўзбекистоннинг дунё мамлакатлари билан алоқалари кундан-кунга ривожланиб бораётир. Хориж фирмалари билан самарали ҳамкорлик йўлга қўйилмоқда. Биргина Германиянинг республикамизда олтмишга яқин фирмалари фаолият кўрсатаётганлиги фикримизнинг ёрқин далилидир. Биз яқинда Германиянинг «Трансазиа» халқаро юк ташиш фирмасининг Тошкентдаги ваколатхонаси бошлиғи жаноб Таванай билан мулоқотда бўлдик.

— Жаноб Таванай фирмангизнинг асосий вазифалари нималардан иборат?

— Фирмамиз асосан халқаро миқёсда юк ташиш билан шуғулланади. Булар — турли хил озиқ-овқат маҳсулотларидан тортиб то саноат молларигача бўлган турли-туман юклардир. Ташкилотимиз жаҳоннинг кўплаб мамлакатларида ўз ваколатхоналарига эга.

— Фирмангиз Ўзбекистонда қачондан буён фаолият кўрсатиб келмоқда?

— Ваколатхонамиз Тошкентда ўтган йилнинг август ойида очилган. Ўшандан буён республикадаги даҳлдор ташкилотлар билан ҳамкорликда ишлаб келмоқдамиз.

— Мутахассисларингиз, ўзингиз ҳақингизда тўхталсангиз.

— Маълумки, транспорт соҳаси жуда оғир, мураккаб, шу билан бирга фидойиликни талаб қиладиган шарафли касблардан биридир. Мутахассисларимизнинг деярли барчаси ўз касбига меҳр қўйган кишилардир. Улар халқ хўжалик юкларини керакли манзилларга ўз вақтида етказиб бериб, Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантириш ишига муносиб улуш қўшмоқдалар, деб баралла айтишим мумкин. Ўзимга келсак, шу соҳада йигирма беш йилдан бери меҳнат қилиб келмоқдаман. Кўп мамлакатларда ишладим.

— Фирмангиз фаолиятини ўзингиз қандай баҳолаган бўлардингиз?

— Давримиз шундайки, бугунги ютуқ эртага бизни қаноатлантирмаслиги мумкин. Шу жиҳатдан олганда, фирмамиз амалга ошираётган ишларни юксак даражада ташкил этилган дея олмаймиз. Иш, интилиш бор жойда албатта, муаммолар ҳам бўлиши табиий. Биз республикадаги кўплаб ташкилотлар билан ҳамкорликда иш олиб борамиз. Ўйлайманки, ўзаро манфаатли шерикчилик асосига қурилган ҳамкорлик иккала томонга ҳам фақат фойда келтиради.

— Фирмангиз келажагини қандай тасаввур қиласиз?

— Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкамлаш, республика иқтисодиётини ривожлантириш ишига баҳоли-қудрат ҳиссамизни қўшиш, айтиш мумкинки, фирмамиз эртанги кунининг мундарижасидир. Ана шу улуғ мақсадларни амалга оширишда яратганнинг ўзи барчамизга мададкор бўлсин.

— Газета ходимлари ва муштарийларига тилакларингиз?

— «Ишонч» газетаси ижодкорлари ва барча газетхонлар, аввалambор, соғ ва саломат бўлишсин. Ижод ва касб-корларида уларга доимо муваффақиятлар ёр бўлишини тилаб қоламан. Фурсатдан фойдаланиб, фирма фаолиятини йўлга қўйишимизда бизга сидқидилдан ёрдам берган маҳаллий раҳбарларга ҳам миннатдорчилик билдирмоқчиман.

— Мазмунли суҳбатингиз учун раҳмат!

Суҳбатдош: Мирзаали АКБАРОВ.

ЕТТИ ИҚЛИМ НАФАСИ

МДҲ мамлакатларида

Москвада Россия Бош вазири В.Черномирдин билан Хавфсизлик Кенгаши котиби Александр Лебеднинг навбатдаги учрашуви бўлиб ўтди. Унда Чеченистон можаросини батамом ҳал этиш ҳамда ўтиш даври учун мувақкат коалицион ҳукуматни шакллантириш масалалари муҳокама этилди. Маълумки, чечен айирмачилари раҳбари З.Яндарбиевнинг Москвага ташрифи кечиктирилганди. Ташрифнинг орқага сурилишига асосий сабаб, кузатувчилар фикрича, юқоридаги мувақкат коалицион ҳукуматни шакллантиришда иккала томонга маъқул келадиган ёндашувлар йўқлигидадир. Ингушистон Президенти Р.Аушевнинг «Интерфакс» мухбирига маълум қилишича, З.Яндарбиев Москвага кечи билан 5 октябрга боришга тайёр. Р.Аушевнинг айтишича, чечен айирмачилари раҳбари махсус рейс билан Назрандан Москвага учиб кетади. З.Яндарбиев Москвада Россия Бош вазири В.Черномирдин билан учрашиб, у билан бир қатор сиёсий масалаларни, шу жумладан, келажакда Россия билан Чеченистон мухолифчи ҳукумати ўртасидаги муносабатлар, шунингдек, Чеченистоннинг статуси хусусидаги масалаларни муҳокама этмоқчи.

***

«Интерфакс»нинг хабарига кўра, Чеченистондан қўшинларни олиб чиқиб кетиш давом этмоқда. Ўтган кунлар мобайнида Ички ишлар вазирлигининг 5 батальони ва Мудофаа вазирлигининг 136-бригадасининг шахсий таркиби аскарлари республика ҳудудини тарк этишди. Кечаги кунга Шали тумани марказидан Мудофаа вазирлигининг 166-бригадаси олиб чиқиб кетилиши режалаштирилганди. Шундай қилиб, бугунги кун 1 октябргача Чеченистондан қўшинларни олиб чиқиб кетишининг биринчи босқичи ниҳоясига етди. Куни кеча Грозний яқинида чеченлар томонидан ушлаб турилган 15 қурувчини озод этиш бўйича музокаралар бошланди. Улар шу йилнинг 6 август куни чечен айирмачи кучларининг Грозныйга ҳужуми чоғида қўлга олингандилар.

***

Украина Президенти Леонид Кучманинг Россия Бош вазири Виктор Черномирдин билан амалий учрашуви бўлиб ўтди. Л.Кучма норасмий ташриф билан Москвага келганди. «Интерфакс»га берган интервьюсида Украина Президенти, музокаралар давомида Қора денгиз флотини бўлиш ҳамда савдо-сотиқ бўйича қатор масалалар юзасидан, шу жумладан, Украинадан импорт қилинадиган моллардан қўшимча қиймат солиғи олишга доир битимларга эришилганини маълум қилди. Президент Л.Кучма бу битимларнинг тафсилотларини айтиб бермади. Унинг айтишича, тайёргарлик комиссияси В.Черномирдиннинг октябрь ойига режалаштирилган Киевга ташрифигача ушбу масалаларни тўла тайёрлаб қўйиши керак.

***

Левон Тер-Петросян расмий равишда Арманистонда ўтказилган Президентлик сайловларининг ғолиби деб эълон қилинди. Республика Марказий сайлов комиссияси якшанба куни тақдим этган сайловларнинг якуний натижаларига кўра Л.Тер-Петросян учун сайловчиларнинг тахминан 52 фоизи овоз берган. Унинг рақиби - мухолифчилар лидери Вазген Манукян, 42 фоиздан кўпроқ овоз олган. Марказий сайлов комиссияси раиси мухолифчилар томонидан комиссия аъзоси бўлган Берекяннинг қамоққа олинганини ҳақидаги даъволарни рад этди. Ереванда вазият умуман осойишта ҳолатда турибди. Парламент биносига мухолифчилар тарафдорлари томонидан уюштирилган ҳужум чоғида сафарбар этилган қўшинлар шаҳарни тарк этмоқдалар.

ХОРИЖДА

Маълумки, ўтган жума куни «Толибон» мухолифчи кучлари Қобулни қўлга киритиб, мамлакат ҳудудининг учдан икки қисмида ўз ҳукмронликларини ўрнатишганди. Ўша кезлари собиқ Афғонистон Президенти Нажибулла ўлдирилган ва унинг жасади кўринарли жойга осиб қўйилган. Мухолифчилар Президент Раббоний ва Бош вазир Ҳикматёрни ҳам излашмоқда. Хабарларга кўра, улар тинч аҳоли ўртасида беҳуда қон тўкилмаслиги учун Қобулни тарк этиб кетишган.

Қобулда БМТнинг махсус вакили Норберт Холнинг толиблар раҳбари билан дастлабки учрашуви бўлган. Н.Хол, БМТ толиблар ҳаракати билан сиёсий мулоқотлар ва ҳамкорликни давом эттиришдан манфаатдорлигини мухолифчиларга уқтирди. Шу билан бирга БМТ вакили миллий яраш жараёнида мамлакатдаги барча сиёсий кучлар ва гуруҳлар қатнашиши кераклигини ҳам таъкидлади. БМТ вакили генерал Абдурашид Дўстум билан учрашиш учун мамлакатнинг Шимолий ҳудудларига йўл олади. Маълумки, А.Дўстум кучлари ҳали толиблар билан ҳукумат ўртасидаги можарога қўшилгани йўқ.

***

Исроил Бош вазири Б.Натаняху АҚШ Президенти Б.Клинтон ҳамда Яқин Шарқ мамлакатлари раҳбарлари билан учрашиш учун кеча Вашингтонга учиб келди. Исроил ҳукумати вакилининг маълум қилишича, Б.Натаняху сешанба ва чоршанба кунлари Президент Б.Клинтондан ташқари Иордания қироли Ҳусайн, Фаластин мухторияти раҳбари Ё.Арафат ҳамда Вашингтонга ташриф буюрса - Миср Президенти Х.Муборак билан учрашади. Исроил ҳукуматининг баёни қилишича, у ердаги музокаралар минтақада зўравонликка барҳам беришда ва тинч музокараларни тиклашда аниқ натижалар бериши керак.

Миср Президенти Х.Муборак ҳозирча юқоридаги учрашувга бориш-бормаслигини маълум қилгани йўқ. Исроил қўшинлари билан Фаластин полицияси ўртасидаги тўқнашув ва унинг қонли якунлари туфайли (унда 70 киши ҳалок бўлган) Миср Президенти Исроил Бош вазири сиёсатидан қатъий норозилик билдирмоқда. Фаластин маъмуриятининг олий мартабали вакили Исроилнинг мусулмонларнинг муқаддас Ал-Ақса масжиди яқинида ер ости йўлини очишини уруш эълон қилиш деб баҳолади.

***

Сурия Президенти Хафиз-Ал-Асад, Исроил Бош вазири ўз сиёсатини ўзгартириб, тинчлик эвазига ерни алмаштириш ғоясига рози бўлмас экан, Яқин Шарқда мустаҳкам тинчлик ўрнатиб бўлмайди, деди. Сурия раҳбари таъкидлаб айтдики, унинг мамлакати Жолан тепаликларини қайтариб олиб бўлмайдиган тинчлик ўрнатилишидан манфаатдор эмас. Исроил у ерларни 1967 йилдаги араб-исроил урушида босиб олганди. Х.Ал-Асад АҚШ конгрессининг, Сурия халқаро терроризм ҳомийси бўлиб қоляпти деб билдирган хавотирини рад этди. Қўшма штатлар, деди Президент, террористлар деб атаётган кишилар аслида фаластин халқи озодлиги учун курашаётганлардир

Жаҳон матбуот агентликлари материаллари асосида.

«ОБУНА—97»

МУШТАРИЙЛАР ДИҚҚАТИГА!

«Ишонч» газетасига 1997 йил учун обуна давом этмоқда. Севимли газетангиз ҳамиша ҳамроҳингиз бўлишини истасангиз, обуна бўлишга

ШОШИЛИНГ!

Касаба уюшмалар ҳаёти

МАРОҚЛИ ДАМ – МЕҲНАТГА ҲАМДАМ

Ёзги мавсумда шаҳар меҳнаткашларининг азиз фарзандлари кўнгилли ҳордиқ чиқаришини ташкил этиш шаҳар касаба уюшмалари кенгаши фаолиятининг муҳим йўналишларидан биридир. Болаларнинг мароқли дам олишини уюштириш борасида қандай ишлар амалга оширилди? Ушбу мавсумнинг ўзига хос хусусиятлари нималардан иборат? Жамоатчи мухбиримиз Улуғбек ПЎЛАТОВ шу каби саволлар билан Тошкент шаҳар касаба уюшмалари кенгаши раиси Омонулла САФОЕВГА мурожаат этди.

— Пойтахт касаба уюшмалари кенгаши шаҳар ҳокимияти ва туманлар ҳокимиятлари, шаҳар бошқармалари билан биргаликда болаларнинг ёзги дам олишини уюшқоқлик билан ташкил этиш учун бир қатор ишларни амалга оширдилар. Зеро, бозор иқтисодиёти шароитида болаликни ҳимоя қилиш, оилани ижтимоий ҳимоялаш муаммолари жамиятимиздаги муҳим вазифалардан бири бўлиб, бу масалаларга республикамиз раҳбарияти алоҳида эътибор бериб келмоқда.

Шу йилнинг 24 май куни Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида барча вилоятлар ҳокимиятлари, вазирликлар, жамоат ташкилотлари раҳбарларининг иштирокида ўтказилган мажлис бунинг ёрқин ифодасидир. Вазирлар Маҳкамасидаги «1995 йилда болаларни соғломлаштириш ва ҳордиқ чиқариши якунлари ва 1996 йилда болаларни соғломлаштириш мавсумига тайёргарлик кўриш ҳамда уни амалга ошириш бўйича тадбирлар»га бағишланган ушбу мажлисда мазкур долзарб масала атрофлича кўриб чиқилиб, муҳим қарорлар қабул қилинди. Жумладан, оромгоҳлар ёзги мавсумда телефон, электроэнергия, газ, сув, коммунал хизматлардан фойдаланганлиги ва бюджет ташкилотлари болаларни оромгоҳларга олиб бориш, олиб келиш учун транспорт харажатларининг 50 фоизини тўлашди. Қорақалпоғистон Республикасидан соғломлаштириш учун 2043 нафар бола ҳамда уларга ҳамроҳлик қилган кишилар бепул тарзда темир йўл, автотранспортда олиб борилди ва яна ўз жойларига етказилди.

Болаларни соғломлаштиришни ташкил этиш масалалари шу йилнинг февраль ойларида раёсатимиз мажлисида кўриб чиқилди. Шаҳримизда эса болаларнинг ёзги таътилини фаол ва мазмунли ўтказишга қаратилган барча масалалар шаҳар ҳокимияти ва шаҳар касаба уюшмалари кенгашининг қўшма қарорида ўз аксини топди. Ушбу қарорга биноан оромгоҳлар фаолиятига доир барча масалалар чунончи, уларни зарур мутахассислар, дори-дармон ва тиббий ашёлар, маданий ва спорт товарлари, озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш масалалари тегишли бошқарма ва идораларга топширилди. Бу мавсумда стационар оромгоҳларимизнинг барчасига тегишли тиббиёт мутахассисларидан ташқари стоматолог штатларини ажратиб, оромгоҳ бошлиқлари ва бошқа мутахассисларнинг ойлик маошларига 30 фоиздан — 45 фоизгача қўшимча ҳақ тўлашга имкон топдик. Оромгоҳларни мавсумга тайёрлаш юзасидан барча корхоналар тадбирлар ишлаб чиқдилар.

Бундан ташқари болаларни соғломлаштириш масалаларига тааллуқли бўлган бир қатор тадбирларни шаҳар ҳокими ва шаҳар касаба уюшмалари кенгаши ўртасида меҳнаткашлар ва аҳолини ижтимоий ҳимоялаш юзасидан 1996 йилга тузилган битим шартларига ҳам киритдик.

— Омонулла Шукурович, бу йилги соғломлаштириш мавсумида меҳнаткашлар, пойтахт аҳолисининг фарзандлари қандай дам олишди? Оромгоҳлар фаолиятининг асосий йўналишлари, соғломлаштириш-тарбиявий ишларнинг мазмуни, ўзига хос хусусиятлари ҳақида ҳам тўхталиб ўтсангиз?

— 1996 йилдаги ёзги дам олиш мавсумида 72 та соғломлаштириш оромгоҳлари очилиб, уларда 47852 нафар ўқувчи, шу жумладан, шаҳар ташқарисидаги 16 та оромгоҳда 15342 нафар, санатория туридаги 20 та оромгоҳда 25710 нафар, шаҳардаги ўрта мактаблар қошида ташкил этилган 36 та кундузги оромгоҳларда 6800 нафар болалар мазмунли ҳордиқ чиқардилар.

Тошкент шаҳридаги корхоналарнинг Бўстонлиқ тумани ва Тошкент денгизи ҳудудида жойлашган 9 та болалар соғломлаштириш оромгоҳларида ёзги мавсум мобайнида Қорақалпоғистон Республикасидан 2043 нафар бола дам олди, 76 нафар тарбиячи келиб хизмат қилди.

Оромгоҳларда бепул йўлланмалар билан 270 нафар етим болалар, болалар уйларининг тарбияланувчилари, кам таъминланган ва кўп болали оилаларнинг фарзандлари ҳордиқ чиқардилар. Шунингдек, имтиёзли йўлланмалар бўйича касаба уюшмалари болалар ўсмирлар спорт мактабларининг 400 нафар ўқувчиси соғломлаштирилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 26 июндаги қарорига мувофиқ Америка Қўшма Штатларининг Тинчлик корпуси билан инглиз тилини тарғиб этиш ҳақидаги келишувга асосан республикамиз вилоятларидан танлаб олинган қобилиятли ўқувчилар Тошкент вилоятининг Бўстонлиқ тумани ҳудудида жойлашган «Тошкентшаҳарйўловчи» ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли «Автомобилчи» болалар соғломлаштириш оромгоҳида дам олиб, инглиз тилини чуқур ўрганиш борасидаги малакаларини оширдилар. Оромгоҳда 334 нафар иқтидорли ўқувчи ҳамда 206 киши дам олишди ҳамда инглиз тилидаги ўқув машғулотларини юксак савияда ўтказишди. Соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишланган ушбу йирик тадбир болаларда унутилмас таассурот қолдирди, мамлакатларимиз ўртасидаги тинчлик, дўстлик алоқалари, ҳамкорлик муносабатларини янада мустаҳкамлашга хизмат қилди.

Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва вилоятлар касаба уюшма кенгашлари болаларни овқатлантириш, оромгоҳ ходимларининг иш ҳақларини тўлаш, тиббий хизмат кўрсатиш ва маданий-спорт тадбирлари ўтказиш билан боғлиқ бўлган харажатларни, шу ҳудудларнинг ҳокимиятлари эса йўл харажатлари ҳамда оромгоҳнинг барча хўжалик харажатлари билан боғлиқ бўлган чиқимларни ўз зиммаларига олдилар.

Айни чоғда шаҳар ҳокимияти томонидан «Автомобилчи» оромгоҳида инглиз тилини ўрганаётган болаларнинг дам олишини ташкил этиш учун 1 миллион 200 минг сўм, Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг беш йиллиги муносабати билан шаҳар ҳудудидаги «Зилола», «Трамвайчи», «Гулбаҳор» оромгоҳлари байрам дастурининг 800 нафардан иборат бўлган иштирокчиларини қабул қилиб, ушбу оромгоҳларнинг хўжалик харажатларига 2 миллион сўм миқдорида маблағ ажратилди.

Оромгоҳлар ишининг мазмуни янада такомиллашиб, болалар учун ғоят қизиқарли бўлган турли тадбирлар кун тартибидан мустаҳкам ўрин эгаллади. Болаларни соғломлаштириш, муносиб ўринбосарларни етиштириш учун спорт мусобақаларига катта аҳамият берилди. Жумладан, «Алгоритм» акциядорлик жамиятининг «Эльбрус» оромгоҳида машинасозлик саноати ходимлари касаба уюшмаси шаҳар қўмитасининг III-Спартакиадаси ўтказилди. Шунингдек, оромгоҳларда турли спорт мусобақалари, Хондайлиқ қишлоғи ҳудудида жойлашган оромгоҳлар ўртасида спартакиада бўлиб ўтди. Бу тадбир Атланта олимпиадаси кунларида ўтказилиб, спорт мусобақалари орқали тинчлик жаҳон халқларининг орзу истаги эканлиги намойиш қилинди.

Бундан ташқари ҳар бир оромгоҳнинг фаолиятида ўзига хос иш тажрибаси ҳосил бўлиб, бир қолипдаги зерикарли иш услубидан оромгоҳ жамоалари воз кечиб, тобора ижодий изланиш йўлидан бораётганлигини кўрсатмоқда. Кези келганда айтиш керакки, оромгоҳ фаолиятининг болалар учун қизиқарли, барча учун ўрганса арзигулик бўлиши оромгоҳ жамоасининг аҳил-иноқлиги, жонкуярлиги, ишга янада ижодкорона ёндошишига боғлиқ. Шубҳасиз, бундай кенг кўламдаги тадбирларни рўёбга чиқариш учун зарур шарт-шароитларнинг мавжуд бўлиши асосий масаладир, албатта. Шу билан бирга мавжуд имкониятдан фойдаланиш, ҳадеб баҳона эмас, имконият ҳам излаш ишчан ходимларга хос фазилатлардан биридир.

Жумладан, пойтахтимиздаги «Алгоритм» акциядорлик жамиятининг ўз оромгоҳида йилнинг барча таътил кунларида болалар соғломлаштириш ишларини уюштириш борасидаги, «Автомобилчи» ва «Чотқол» оромгоҳлари эгалари фаолиятида оромгоҳлар болалардан бўшаган вақтларда улардан қисқа муддатли оилавий дам олиш масканлари тарзида фойдаланиш тажрибаси бор.

Оромгоҳларда дам олаётган турли миллат фарзандларини миллий анъаналарга ҳурмат, она-Ватанимизга садоқат руҳида тарбиялашга қаратилган тадбирлар оромгоҳ фаолиятининг устивор йўналишларидан ҳисобланади.

Соҳибқирон Амир Темур ҳаёти ва фаолиятини ўрганишга бағишланган тарихий-бадиий адабиётлар ҳамда Алишер Навоий асарларини ўрганиш, «Ўзбеккабель» акциядорлик жамиятининг «Зилола» оромгоҳидаги «Улкангни ўрган» сайёҳлик сафарлари, миллий урф-одатларни ўрганишга бағишланган «Қувноқ маҳалла» ўйинлари шулар жумласидандир.

Муҳтарам президентимиз Ислом Каримовнинг «Шу азиз Ватан барчамизники» деб айтган умрбоқий каломини болаларнинг қалбига сингдириш, келажаги буюк давлат — Ўзбекистонга, ватанпарварлик руҳи билан азиз фарзандлек хизмат қилиши учун меҳр-муҳаббат ҳистуйғуларини камол топтиришга эришиш оромгоҳлар тарбиявий жараёнининг асл моҳиятини англатади.

Иш бор жойда камчилик ҳам бўлади деганларидек, йўл қўйилган нуқсонларни бартараф этиш, олдимизда турган баъзи муаммоларни ҳал этиш устида масъулиятни чуқур ҳис қилган ҳолда тегишли ташкилотлар шаҳар ҳокимияти билан ҳамкорликда иш олиб бормоқда. Болалар бизнинг — келажагимиз. Азиз фарзандларимизни соғломлаштириш ва мазмунли дам олишини уюшқоқлик билан юксак маданий савияда ташкил этишдек хайрли ишимиз йўлида ҳар қандай қийинчиликларни оқилона енгиб ҳормай-толмай меҳнат қиламиз.

Зеро, болаларнинг оромгоҳлардаги беғубор, қувноқ табассумини кўрганимизда қалбимиз бир олам завққа тўлиб, кўнглимиз равшан бўлади.

Чирчиқ шаҳрида меҳнаткашлар қалбига йўл топган касабақўм етакчилари кўп. Шаҳар соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси қўмитасининг раиси Людмила Никифоровна КИМ ана шундайлардан бири. Ҳозирги кунда касабақўм қандай бўлиши кераклиги хусусида у билан жамоатчи мухбиримиз суҳбатлашди. Қуйида ана шу суҳбатни эътиборингизга ҳавола этаяпмиз.

КАСАБАҚЎМ: БУГУН У ҚАНДАЙ БЎЛИШИ КЕРАК?

ЕТАКЧИНИНГ ОБРЎЙИ

— Людмила Никифоровна, «Ишонч» газетаси «касабақўм: бугун у қандай бўлиши керак» рукни остида мақолалар бера бошлади. Бу хусусда фикрингиз қандай?

— Аввало табриклайман. Бозор иқтисодиёти шароитида касаба уюшмаларининг муносиб ўрни бўлиши керак. Негаки, мамлакатимизнинг илғор давлатлар қаторидан ўрин олишига шу кеча-кундузда замин ҳозирланаяпти. Касаба уюшмалари, уларнинг етакчилари халқ ўртасида бўлиши, мамлакатимиз равнақи учун уларни бошлаб боришда ҳам сўзда, ҳам ишда ибрат бўлишлари лозим.

Албатта, газета ташаббуси яхши самара беради; касаба уюшмалари фаоллиги янада ошади. Газетанинг қолаверса, бизнинг мақсадимиз ҳам шу. Ишни яхшилаш учун баҳамжиҳат бўлсак, муаммо ва камчиликларни ўрганиб, тугатиш йўлларини маслаҳатлашиб олсак ҳаммамиз ютамиз.

— Сизнингча, ҳозирги касабақўм етакчиси қандай бўлиши керак?

— Бир сўз билан айтиш қийин. Касаба уюшманинг қандай бўлишида етакчи-раиснинг ўрни жуда катта деб ўйлайман. Бунинг учун эса у ниҳоятда обрў-эътиборли бўлиши лозим. Ўзингиз ўйланг! Обрўйи бўлмаган раиснинг жамоага сўзи ўтадими? Албатта йўқ. Касаба уюшма ҳам мисоли бир оила. Унинг раҳбари-ота-онадек фарзандларига ҳар жиҳатдан намуна бўлиши керак. Акс ҳолда ноҳақлик юз бериши мумкин...

Касабақўм раиси дунё қараши кенг, билимдон, ташаббускор, изланувчан, одамларга ғамхўр ва фидокор бўлмоғи даркор. Маъмурият олдида меҳнаткаш манфаатини қаттиқ туриб ҳимоя қилмоғи зарур. Албатта бунда у қонунга бўйсуниб, иш юритади. Раҳбарга ёмон кўриниб қолмай деб, талашиб-тортишмас экан, обрўйи қолмайди. Обрў эса йиллар мобайнида тўпланади. Арзимаган, ўйланмай ташланган бир ножўя қадам билан обрўдан тезда ажралиб қолиш ҳеч гап эмас.

— Шундайлар ҳам учраб туради, денг.

— Ҳа, афсуски учраб туради. Мамлакатимиз бозор иқтисодиётига ўтиши билан ҳаётимизда жуда кўп нарсалар ўзгариб кетди. Шубҳасиз, касаба уюшмалари замон билан бирга қадам қўйиши керак. Касаба уюшмаларининг бош вазифаси ҳар қандай шароитда ҳам меҳнаткашларни ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоялашдир. Мустақил юртимизда аҳолини ижтимоий ҳимоялаш мақсадида қатор тадбирлар кўрилиб амалга оширилмоқда. Халқимиз фаровонлиги учун қилинган ишларни баъзи бир раҳбарнинг масъулиятсизлиги, ишга бефарқлиги, тепса-тебранмаслиги туфайли кишиларнинг ҳақли норозиликлари учрамоқда. Жойларда маошлар ва нафақалар ўз вақтида аниқ ҳисоб-китоб қилиб берилмайди. Ана шундайлар эвазига одамлар ойлаб ҳақ ололмай қолмоқдалар. Биз бундай ноxушликлар олдини олишга ҳаракат қилаяпмиз. Қўмитамиз кўп масалаларда, жумладан иқтисодиёт, иш ҳақи юзасидан Президент Фармонлари, республика Вазирлар Маҳкамаси қарорлари чиққач тезда шарҳи билан жойларга юбораяпмиз. Албатта, биз бу билан чекланиб қолаётганимиз йўқ. Касабақўм етакчилари янги ҳужжат ва қонунларни билиб олишини талаб этаяпмиз. Шу боис етакчиларимиз у ёки бу масалани тезда ҳал этишмоқда. Бу эса касаба уюшмалари ва унинг етакчиси обрўсини оширмоқда.

— Юқорида сиз етакчи, ташаббускор бўлиши тўғрисида гапирдингиз. Сизларда бу борада қандай иш олиб борилаяпти?

— Бозор иқтисодиёти шароитида касаба уюшма қўмитасининг маъмурият билан ҳамкорлиги муҳим ўринга эга. Лекин касаба уюшма бу билан чегараланмай ташаббус кўрсатиб ишлашини давр тақозо этмоқда.

Сир эмас, жойларда кўзланган мақсадга эришишда мусобақанинг роли катта. Манфаатдорлик бўлган жойда иш олға кетади. Биз шуни ҳисобга олдик. Мусобақани ўтказишга, ғолибларни моддий рағбатлантиришга маблағни қаердан олиш керак? Бусиз мусобақа қуруқ гап бўлиб қолади. Бўш қоп тик турмаганидек, маблағи бўлмаган мусобақадан бирон бир натижага эришиб бўлмайди.

Биз бунинг йўлини топдик. Маълумки, шаҳардаги ва қўшни туманлардаги корхоналар ҳамда ташкилотлар турли тадбирларни ўтказадилар. Биз ана шу тадбирлар бўлаётган жойларда пуллик хизмат кўрсатишни йўлга қўйдик. Контракт усулида иш юритишни кучайтирдик. Ана шу пуллик хизматлар эвазига шаҳар соғлиқни сақлаш бўлими моддий рағбатлантиришдан ташқари маданий-оммавий ишларга 27 минг сўм ажратди. Булар ҳам касаба уюшмаларининг ва унинг етакчиси обрўйини оширишга хизмат қилаётир.

— Касабақўм раислигига номзод қандай танланади?

— Касаба уюшма қўмитаси обрў-эътиборини туширмаслигида етакчининг ўрни катта. Шу боис етакчиликка қўйилаётган номзодни чертиб-чертиб кўрамиз. Ҳисобот-сайлов йиғилишлари ишчанлик руҳида ўтишига ҳаракат қиламиз. Сайловчилар номзоднинг кўп сифатларига эътиборни қаратишади. Номзоднинг фақат илғор, одобли бўлишининг ўзи етмаслигини улар жуда яхши биладилар. Ҳозирги шароитда бўлғуси раис билимдон, айниқса иқтисодиётни яхши тушунадиган, маъмурият билан юқори даражада музокара олиб боришга қодир, меҳнаткашга қайишадиган, барча билан тил топиша оладиган, фаолларни бошқара оладиган, ташаббускор ва ҳаракатчан каби хислатларга эга бўлмоғи даркор. Ана шундай қобилиятга эга бўлган раис касаба уюшма қўмитаси ишини юргизиб, обрўйини кўтара олади.

— Ибрат кўрсатиб ишлаётган касабақўм раисларидан айтсангиз.

— Бажонидил. Шаҳримиздаги болалар шифохонаси касаба уюшма қўмитасига Зарина Алимова бошчилик қилади. У жуда катта ҳаётий тажрибага, билимга эга, ташаббускор. Уюшманинг барча гуруҳи фаол иш юритади. Жамоа аҳл-иноқ. Турли ташкилий-оммавий тадбирлар мунтазам ўтказиб борилади.

Яқинда Япония фирмалари вакиллари шифохонада бўлишди. Улар инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш мақсадида келган эканлар. Меҳмонлар шифохона билан танишдилар, музокара олиб бордилар. Бу музокараларда З. Алимова фаол қатнашди. Музокаралар яхши самара берди. Хорижликлар шифохонага ўндан ортиқ ниҳоятда нозик ва замонавий тиббий асбоб-ускуналарни беришди.

Шаҳар туғруқхонаси бошланғич касаба уюшмаси ташкилоти ва унинг раиси Евгения Шепилова ҳақида ҳам илиқ сўзларни айтиш мумкин. Етакчи ва унинг фаоллари иш ҳақи, мукофотларнинг одилона тақсимлаш, хизматчиларни ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан ҳимоялашда куч ва вақтларини сира аяшмайди. Евгения Шепилова инсон ҳурматини жойига қўйиш учун елиб югуришдан ҳеч тинмайди. Атрофидагиларга қўлидан келганча ёрдам беради.

Шундай етакчиларга ҳар қандай вазиятда ҳам кишилар мурожаат қиладилар, даъватига қўшиладилар, унга зўр меҳр-муҳаббат қўядилар. Менимча, етакчига бундан ортиқ бахт, бундан катта обрў бўлмаса керак...

Суҳбатдош Будир ПЎЛАТОВ.

Касаба уюшмаларида

ҒАМХЎРЛИК

Улкамизда ҳозир долзарб палла — етиштирилган ҳосилни йиғиб териб олиш қизғин тус олмоқда. Касаба уюшмалари ҳам бу ишдан четта қолмадилар. Вилоят касаба уюшмалари кенгаши касаба уюшмаларининг 1996 йилги пахта, шоли ҳосилини йиғиб-териб олиш мавсумидаги иштироки тўғрисида қарор қабул қилиб, йиғимтерим иштирокчиларига қулай иш, дам олиш шароитларини яратиб бериш, хизмат кўрсатишни талаб даражасида ташкил этиш, теримчиларга иш ҳақини ўз вақтида берилишига эришиш борасида касаба уюшмаларининг вазифаларини ушбу қарорда аниқ кўрсатиб берди. Ҳозирда касаба уюшмалари ходимлари колхозчилар, ҳашарда қатнашаётган ишчи-хизматчилар, ўқувчи-талабаларнинг аҳволидан мунтазам равишда хабар олиб, уларга керакли шарт-шароитларни яратиб бермоқдалар.

Ш. АҲМЕДОВ.

МУНТАЗАМ ЎТКАЗИБ ТУРИЛАДИ

Чирчиқ трансформатор ҳиссадорлик жамияти касаба уюшмаси қўмитаси меҳнат муҳофазаси масалаларига катта эътибор билан қарамоқда. Бу борада қатор тадбирлар тузиб амалга оширилмоқда. Яқинда корхона касаба уюшмаси қўмитасининг ташаббуси билан меҳнат муҳофазаси мавзуида семинар ташкил этилди. Унда Ўзбекистон Республикасининг «Меҳнат муҳофазаси тўғрисидаги қонуни», «Меҳнат муҳофазаси бўйича масъулларнинг ҳуқуқ ва вазифалари», «Меҳнат хавфсизлиги андозалари тизими», «Ишлаб чиқаришда бахтсиз воқеаларни текшириш ҳақида Низом», «Якка тартибдаги ҳимоя воситалари», «Ишлаб чиқаришда шикастланганда биринчи ёрдам» каби мавзулар қамраб олинди.

Ўзбекистон машинасозлик саноати ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси меҳнат бош техник нозири А. И. Шевченко, Тошкент вилояти касаба уюшмалари кенгаши меҳнат техник нозири М. М. Саъдуллаев юқоридаги мавзуларнинг айримлари юзасидан маъруза қилдилар.

Семинар жуда қизиқарли бўлиб, унинг қатнашчилари бундай ишчан йиғилишларни мунтазам ўтказиб туришни таклиф этдилар.

П.БУДИРОВ

ҚИЗИҚАРЛИ СЕМИНАР

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси ўқув марказида республика тадбиркорлар касаба уюшмаси ходимларининг семинари машғулотлари бўлиб ўтди. Семинарда Қорақалпоғистон Республикаси вилоятлар ва Тошкент шаҳри тадбиркорлари касаба уюшмалари кенгашларининг бўлим мудирлари, бош бухгалтерлари, ижтимоий суғурта нозирлари қатнашишди.

Машғулотларни жаҳон иқтисодиёти ва дипломатияси университети олимлари, Ўзбекистон Республикаси касаба уюшмалари Федерацияси ходимлари олиб боришди. Жумладан, жаҳон иқтисодиёти ва дипломатияси университетининг Халқаро муносабатлар сиёсати кафедраси мудирининг ўринбосари Р. Андронова Ўзбекистон Республикаси касаба уюшмалари Федерациясининг ижтимоий суғурта бўлими мудири В. Қорабоев, ишлар бошқарувчиси К. Солиҳов ва бошқалар долзарб мавзуларда маъруза қилдилар, тингловчиларнинг кўплаб саволларига жавоб бердилар.

БИЗДАН СЎРАБСИЗ

Саволларга ҳуқуқшунос М.Ҳожиматова жавоб беради.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1996 йил 24 июлидаги Фармонига асосан иш стажига эга бўлмаган фуқаролар ва уларнинг оилаларига тайинланган ижтимоий пенсиялар миқдори тўғрисида тушунтириш берсангиз.

Бир гуруҳ пенсионерлар номидан З.УРАЗМЕТОВА, Сирдарё вилояти.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1996 йил 24 июлдаги «Иш ҳақи, пенсиялар ва стипендияларнинг миқдорларини ошириш тўғрисида»ги Фармонига асосан 1996 йил 1 сентябрдан бошлаб иш стажига эга бўлмаган фуқаролар ва уларнинг оилаларига тайинланган ижтимоий нафақалар қуйидаги миқдорларга етказилди:

— 16 ёшгача бўлган ногирон болаларга — 1125 сўм;

— 1 ва II гуруҳ болаликдан ногиронларга — 1125 сўм;

— ёлғиз бўлган, 65 ёшга тўлган эркак, 60 ёшга тўлган аёлларга, шу жумладан, 1994 йил 1 июлга қадар ёшга доир ижтимоий пенсия олган фуқароларга — 680 сўм;

— ёлғиз 1 ва II гуруҳ ногиронларга (болаликдан ногиронлардан ташқари), шу жумладан, 1994 йил 1 июлга қадар 1 ва II гуруҳ ногиронлик бўйича ижтимоий пенсия олган фуқароларга — 680 сўм;

— Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг 1994 йил 24 июндаги 319-сонли қарорида III гуруҳ ногиронларга, шу жумладан, III — гуруҳ болаликдан ногиронларга нафақалар тайинлаш кўзда тутилмаган.

Шунинг учун бу тоифа фуқароларнинг нафақаси қайта хисобланмайди ва унинг ҳозирги кундаги тўланиб келинаётган миқдори яъни 177 сўм тўлаш давом эттирилади. (27 сўм + 150 сўм — компенсация.)

1936 йилда туғилганман. Аммо ҳужжатларда 1941 йил деб кўрсатилган. Отам 1941 йилда урушга кетганда мен беш ёшда эдим. Синглим эса 1941 йилда туғилган. Бу тўғрида унинг ҳужжатлари бор. Онам 1942 йилда вафот этганлар. Мени ва синглимни 1947 йилда бир чол боқиб тарбиялаганлар ва мактабга топширган. Мен ҳозир 60 ёшдаман, қандай қилиб ёшимни тиклашим мумкин?

Пенсияга чиқишимга ёрдам берсангиз.

Абдусамат АЗИМОВ, Сурхондарё вилояти, Олтинсой тумани.

Амалдаги қонунга кўра, пенсия тайинлаш учун паспорт ҳужжат бўлиб ҳисобланади. Агар ҳужжатларда (паспорт, туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома, ҳарбий билет, никоҳ тўғрисидаги гувоҳнома, хўжалик дафтарлари ва бошқаларда) ҳар хил ёзувлар кўрсатилган бўлса, унда ёшни аниқлаш масаласини туман ҳокимияти қошидаги ёшни аниқлаш комиссияси кўриб чиқиб, ҳал қилади.

Сизга барча ҳужжатларингиз билан ёшни аниқлаш комиссиясига мурожаат этишингизни тавсия этамиз. Агар улар сизнинг ёшингизни 60 ёш деб белгилашса, унда пенсия тайинлаш масаласи ҳал этилади.

25 ёшдаман. Турмуш ўртоғим билан никоҳдан ажрашганмиз. 1,5 ёшли фарзандим бор. Ҳозирда декрет таътилидаман.

Менга боламга қараб турганлик учун 1 сентябрдан бошлаб ойига 825 сўм миқдорида нафақа тўланмоқда. Фарзандим 16 ёшга тўлгунча тўланадиган нафақани эса 2 ёшга тўлгандан сўнг тўлаймиз дейишди. Шу тўғрими?

Ҳафиза ХАСАНОВА, Самарқанд шаҳри.

Амалдаги қонунга асосан бола туғилганидан бошлаб 16 ёшга тўлгунча оиланинг даромадидан қатъий назар ҳар ойлик нафақа тайинланиб тўланади. Шу билан бир қаторда онага бола 2 ёшга тўлгунча қараб туришлик нафақаси тўланади. Демак, Сизга бир вақтнинг ўзида 2 та нафақа, яъни бола 16 ёшга тўлгунча тўланадиган ҳар ойлик нафақа ва 2 ёшга тўлгунча қараб туришлик нафақаси тўланиши керак.

2 нафар набирам бор. Келиним 22 ёшда вафот этди. Бунинг учун ижтимоий таъминот бўлими томонидан боқувчисини йўқотганлик пенсияси тайинланган. Ўғлим ҳозирги пайтда ҳеч қаерда ишламайди.

Набираларимга қандай ёрдам берилади? Уларга нафақа ҳам тўланадими?

Носир МАҲМУДОВ, Наманган вилояти Уйчи тумани.

Ҳурматли Носир ота!

Аризангизнинг мазмунига қараганда икки нафар набирангизга боқувчисини йўқотганлик пенсияси тайинланган бўлиб, ўғлингиз ҳеч қаерда ишламаётганлиги учун бола 16 ёшга тўлгунча тайинланадиган нафақани олмас экан. Бу нафақани олиш учун ўғлингиз туман ижтимоий таъминот бўлимига мурожаат қилиши керак.

Бунинг учун қуйидаги ҳужжатларни тақдим этиш лозим:

1. Паспорт ва ариза.
2. Болаларнинг туғилганлик тўғрисидаги гувоҳномаси.
3. Яшаб турган жойидан ўғлингиз ишламаслиги ва қарамоғидаги болалари тўғрисида маълумотнома.
4. Келинингизнинг ўлими тўғрисидаги гувоҳнома.
5. Келинингизнинг меҳнат дафтарчаси.

Вилоят ўқитувчилар малакасини ошириш институтининг ходимлари ҳам имтиёзли пенсия олиш ҳуқуқига эгами? Шунингдек, улар маориф ходимлари қаторига кирадими ҳамда уларга белгиланган имтиёзлардан (турар жой ва маиший хизматлар учун ҳақ тўлашдаги) фойдаланиш ҳуқуқига эгами?

Наманган вилояти ўқитувчилар малакасини ошириш институтининг бир гуруҳ ходимлари.

1994 йил 1 июлдан бошлаб кучга кирган «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Қонунга асосан ўқитувчиларга ва бошқа маориф ходимларига махсус иш стажи камида 25 йил бўлган тақдирда, эркакларга 55 ёшга, аёлларга эса 50 ёшга етганларида имтиёзли қарилик пенсияси тайинланади.

Бунда Олий ўқув юртларининг ўқитувчилари назарда тутилмаган. Шунингдек, малака ошириш институтининг ўқитувчилари, маориф ходимларига белгиланган имтиёзлардан фойдаланиш ҳуқуқига эга эмаслар.

КЎРИК-ТАНЛОВ

КАСБ МАҲОРАТИ СИНОВИ

Узбекистон Республикаси Мустақиллигининг беш йиллиги ва буюк соҳибқирон бобокалонимиз Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги муносабати билан вилоятларда, туманларда турли хил тадбирлар кўрик-танловлар ҳалигача давом этмоқда. Жумладан, Пахтакор тумани почта алоқаси боғламаси биносида «йилнинг энг яхши ходими»ни аниқлаш бўйича кўрик-танлов ўтказилди.

Вилоятимиз шаҳарлари ва туманлари почта алоқаси тизимининг раҳбар ходимлари, операторлари иштирок этган бу кўрик-танловда туманимиздаги почта бўлимларида ишлаётган алоқа ходимлари ўзларининг касб маҳоратларини синовдан ўтказдилар.

Кўрик-танловда биринчи ўринни Боғлан Бекмуродова бошлиқ (почтачи Флюра Ғофурова) 2-почта алоқаси бўлимининг жамоаси эгаллашга муваффақ бўлди. Иккинчи ўрин Улмас Бошмонова бошлиқ Абдужабборов номли жамоа хўжалигидаги алоқа бўлими (почтачи Рузи Жонодилова), учинчи ўрин Расима Бекбоева бошлиқ 1-почта алоқаси бўлими (почтачи Эльвира Саитибрагимова) жамоасига насиб этди. Ғолиблар қимматбаҳо совғалар билан тақдирландилар.

С. ТУРДИЕВ

Сирдарё вилояти Сайхунобод туманидаги «Шурўзак» ширкатлар уюшмасининг касаба уюшмаси ибратли ишларни амалга оширмоқда.

Суратда: уюшма раиси Усмон Искандаров (чапдан учинчи) пахта йиғим-терими хусусида аъзолар билан фикрлашмоқда.

Н. Мухаммажанов олган сурат.

КЕНГАШЛИ ТЎЙ ТАРҚАМАС

Ҳар қандай жамиятда янгиликнинг амалиётга татбиқ этилиши осон кечмаган. Бу инсон руҳиятининг ўрганиб қолинган эски нарсалардан воз кечиш жараёни қийин кечиши билан изоҳланади.

Маълумки, ХХ аср ўзбек давлатчилиги тарихида мамлакатда амалда бўлган ёзув уч марта ўзгартирилди. Дастлаб, инқилобдан сўнг араб ёзуви соддалаштирилди, 20-чи йиллар охирида лотин ёзувига асосланган алифбо жорий этилди. Тарих учун ғоят қисқа давр-ўн йил ўтмаёқ қизил империянинг СССРни руслаштириш сиёсати натижасида бу ёзув ҳам кирилица билан алмаштирилди. Кирилица Ўзбекистонда ярим асрдан зиёд вақт давомида қўлланган бўлса-да, ўзбек тилининг бор имкониятини тўлалигича намоён қилди дея олмаймиз. Буни оддийгина «йо»лашган унлилар қатнашган сўзларини ўзак-негизга ажратиш мисолида ҳам кўриш мумкин. Жамоатчиликнинг талаб ва таклифларини инобатга олиб Ўзбекистон ҳукумати «Лотин ёзувига асосланган янги ўзбек алифбосини жорий қилиш тўғрисида» қарор қабул қилди.

Хўш, бу борада мамлакатимизда нима ишлар амалга оширилаяпти?

Яқинда Қори Ниёзий номидаги педагогика фанлари илмий-тадқиқот институтида узлуксиз таълим тизимига янги алифбони жорий қилиш муаммоларига бағишланган Республика илмий-амалий анжумани бўлиб ўтди. Унда мамлакатимизнинг таниқли олимлари, вилоятлардаги ўқитувчилар малакасини ошириш институтлари вакиллари, муаллимлар қатнашиб, муаммоларни бартараф этиш чоралари тўғрисида мулоҳазаларини баён қилдилар. Ялпи мажлисдан сўнг мунозаралар шўъба йиғилишларида давом этди.

Мактабгача тарбия ва бошланғич синфлар шўъбасида Чортоқ шаҳридаги Абу Али ибн Сино номли 9-ўрта мактабнинг дефектология фани ўқитувчиси Абдумуталиб Маткаримов «Расмли алифбо» (мактаб, болалар боғчаси, жамоат ташкилотлари учун) деб номланган фильмини намойиш қилди. Уни томоша қилган ўғил-қизларимизнинг янги алифбони ўзлаштириб олишлари ғоят осон кечади. Бу айниқса, биринчи синф ўқувчилари учун ноёб қўлланмадир.

Муаллифнинг айтишича, мазкур диафильм Ўзбекистон халқ таълими вазирлиги ёрдами билан «Ўзбектелефильм»да беш минг нусхада кўпайтирилаяпти. Аммо бу республикамиздаги мактабларга, илк қадамини қўйган ўқувчилар таълим олаётган 20 мингдан ортиқ синфлар учун етарлимикан?

У. АҲРОРОВ.

1996 йил — Амир Темур йили

«ҚОМУС-УЛ-АЪЛАМ»

1996 йил соҳибқирон Амир Темур йили деб эълон қилиниши муносабати билан газетамиз саҳифаларида буюк бобокалонимиз ҳаёти ва фаолиятининг хилма-хил жиҳатларига бағишланган мақолалар эълон қилиб келаяпмиз. Бугун йирик салтанат соҳибининг «Темур тузуклари» асарини ўзига хос жиҳатлари ҳақида баҳс юритувчи яна бир мақолани ҳукмингизга ҳавола этамиз.

Буюк жаҳонгир Амир Темур ўзга мамлакатларни забт этиш, уларни идора қилиш, ғаним лашкарларини синдириш, душманни тузоққа тушириш, муҳожирларни дўстга айлантириш, дўст-душман орасида муомала, муроса-мадора қилишда ибратли тадбир ва кенгашларга алоҳида эътибор берган. Бу нарса соҳибқироннинг «Тузуклар»ида яққол кўзга ташланади.

«Темур тузуклари»ни жуда кўплаб мамлакатларнинг ҳужжатларидан топса бўлади. Бу асар кўпроқ ҳукмдорлар эътиборини ўзига қаратган. Шунинг учун улар шахсий кутубхоналарида сақлаганлар ва ижтимоий-сиёсий фаолиятларида фойдаланганлар.

«Тузуклар» — подшоларнинг туриш-турмуш ва аҳлоқ-одобларини белгиловчи рисоладир. Асар икки қисмдан иборат. Биринчи қисмида жаҳон тарихида машҳур фотиҳ, саркарда ва истеъдодли давлат арбоби сифатида ном қолдирган Амир Темурнинг етти ёшидан то вафотига (1342—1405 йил) қадар кечган ҳаёти ва ижтимоий-сиёсий фаолияти, аниқроқ қилиб айтганда, унинг Мовароуннаҳрда марказлашган ҳокимиятни қўлга киритиш, феодал тарқоқликка барҳам бериш ва йирик давлат тузиш, қўшни юрт ва мамлакатларни, масалан Эрон ҳамда Афғонистонни ўз тасарруфига киритиш, Олтин Ўрда ҳукмдори Тўхтамишхон, бутун Европага қўрқув ва даҳшат солган Туркия султони Йилдирим Боязидга қарши ва ниҳоят, буюк жаҳонгирнинг Озарбайжон, Грузия ва Ҳиндистонга қилган ҳарбий юришлари ихчам тарзда баён этилган.

Бу асарнинг эътиборли томонларини шу нарсаларда кўришимиз мумкинки, «Ишларимнинг барини кенгаш билан юргизиб, уни битиришга тўғри тадбир қўллар эдим. Бир ишга киришмай туриб, ундан қутулиб чиқиш йўлларини мўлжаллаб қўяр эдим. Кенгаш эгалари бирлик, иттифоқлик билан сўзда собит, ишда чидамли бўлишлари шартдир. Қилмоқчи бўлган ишларини қилмасдан қолдирмасинлар, дейди Амир Темур ва ўз тажрибасидан келиб чиқиб давом эттиради, — Кенгаш икки турли бўлур, бири тил учида айтилади, иккинчиси юракдан чиққани. Юз минг отлиқ аскар қила олмаган ишни бир тўғри тадбир билан амалга ошириш мумкин». Бунга Амир Темур 60 отлиқ аскари билан Тўқал Баҳодирнинг минг отлиқ аскарини енгганини мисол қилиб келтириш мумкин.

«Темур тузуклари»да эътиборга лойиқ масалалардан яна бири буюк жаҳонгирнинг инсонийлик фазилатларидир. У қайиноғаси Амир Ҳусайннинг душманлигини била туриб кечирган, яхшиликни раво кўрган. Ҳатто ёрдам олишига қарамай душманлик қилган Тўхтамишхонни ҳам соҳибқирон Амир Темур бир неча марта кечирди.

«Темур тузуклари»нинг иккинчи қисми жаҳонгирнинг номидан айтилган ва унинг тожу-тахт ворисларига васият ва панд-насиҳатларидан иборат. Унда давлатни идора қилишда кимларга таяниш, тожу тахт эгаларининг тузуми ва вазифалари, вазир ва қўшин бошлиқларини сайлаш, сипоҳийларнинг маоши, мамлакатларни бошқариш тартиби, давлат арбоблари ва қўшин бошлиқларининг бурч ва вазифалари, амирлар ва вазирлар ҳамда бошқа мансабдорларнинг тожу тахт олдида кўрсатган алоҳида хизматларини тақдирлаш тартиби ва бошқалар хусусида гап боради.

Соҳибқирон Амир Темур қайд қилади: Машриқдан кўтарилган биринчи тузук шундан иборат бўлдики, Ислом динини ёйиб, Муҳаммад, унга Тангрининг марҳаматлари ва саломлари бўлсин, шариатни қувватладим. Жаҳоннинг турли мамлакатлари, катта ва кичик шаҳарларида ислом динини ва одамларнинг энг хайрлисининг тўғри йўлларини тарғиб этдим. Ўз салтанатимни шариат билан безадим. Динга ривож беришда қўллаган биринчи тузугим шу бўлдики, сайидлар орасидан лаёқатлисини аҳли исломга садр (бошлиқ) этиб тайинладим. Тамом вақфларни бошқариш ва назорат қилиш учун мутавалли танлашни, ҳар бир шаҳар ва вилоятда қози, муфтий, муҳтасиб тайинлашни унинг ўзига ҳавола этдим. У сайидлар, уламо, шайхлар ва бошқа диний арбобларга суюрғол (совға) белгилаб, ҳар бирининг вазифасини тайин қилсин, дедим. Лашкарлар учун махсус қозий ва раият учун алоҳида қозий тайинладим, ҳар бир мамлакатга шайхулислом юбордимки, токи мусулмонларни гуноҳ ишларидан қайтариб, уларни яхши ва савоб ишларга ундасин. Ҳар бир шаҳарда масжидлар, хонақолар қуришни, йўловчи мусофирлар учун йўл устига работлар (карвонсаройлар) бино қилишни, дарёлар устига кўприклар қуришни буюрдим. Мусулмонларга диний илмлар тавсифи (Қуръони шарҳлаш), ҳадис, фиқҳ-(ҳуқуқшунослик)дан дарс берсинлар, деб ҳар бир шаҳарга олимлар ва мударрислар тайин қилдим. Турли мамлакатлардаги садрлар ва қозийларга шариатнинг асосий талаблари қандай бажарилаётганлиги хусусида менга хабар қилиб туришни буюрдим... Шу тариқа ислом динини ривожлантириб, шариатни мусулмон мамлакатларига ёйдим».

Амир Темур ўлкан салтанатни улусларга бўлиб идора қилди. Мовароуннаҳрдан бошқа унинг тасарруфида бўлган барча вилоят ва мамлакатлар тўрт улусга бўлинди. Темурнинг тўнғич ўғли Муҳаммад Жаҳонгирга бир вилоят билан 12 минглик қўшин, иккинчи ўғли Умар Шайхга Форс вилояти ва 10 минг аскар, учинчи ўғли Мироншоҳга Озарбайжон, Ироқ ва Арманистон билан 9 минг кишилик қўшин ва кенжа ўғли Шоҳрухга Хуросон, Журжон, Мозандарон, Сеистон билан 7 минг аскар берилди. Лекин улуслар гарчанд Марказий ҳукуматга итоат этсалар-да, маълум мустақилликка эга эдилар. Улус ҳукмдорларининг алоҳида давлат аппарати, мустақил қўшини бўлиб, уларнинг марказий ҳукуматга тобелиги хирожнинг бир қисмини Самарқандга юбориб туриш ва олий ҳукмдор ҳарбий юришлар уюштирганда ўз қўшини билан қатнашиш ёки олий ҳукмдор талаб қилганда аскар юбориб туришдан иборат эди.

«Тузуклар»даги оригинал маълумотлардан яна бири Темур давлатини етти нафар вазир бошқарар эди: 1. Мамлакат ва раият ишлари бўйича вазир (бош вазир). 2. Вазири сипоҳ, яъни ҳарбий ишлар бўйича вазир. 3. Эгасиз қолган мол-мулкларни тасарруф этиш ишлари вазири. 4. Салтанатнинг кирим-чиқим ишларини бошқарувчи вазир, яъни молия ишлари вазири, 5-6-7 сарҳад (чегара) вилоятларининг ишларини назорат этиб турувчи вазирлар.

Расмий маросимларда, яъни подшонинг олий мажлисларида ўлтириш тартиби ҳақида маълумотлар ҳам диққатга сазовордир. Сайидлар, қозилар, уламо, фузало ва машойихлар, улуғ ва олий табақадаги кишилар подшонинг ўнг тарафидан: амир ул-умаро, бекларбегилар, амирлар, нўёнлар, сардорлар, тумонот ва вилоят амирлари, шунингдек, мингбошилар, юзбошилар, мансаб ва мартабаларига қараб подшонинг сўл тарафидан ўрин олганлар. Девонбеги ҳамда вазирлар — тахт рўбарўсидан, калонторлар (шаҳар бошлиғи), кадхудолар (қишлоқ жамоа оқсоқоли) — вазирларнинг орқасидан жой олганлар. Баҳодирлар, қиличбоз йигитлар тахт орқасидан ўрин олганлар ва ҳоказо...

Маълумки, Темур тузган қўшин ўзининг стратегик ва тактик маҳорати билан ўша даврнинг энг мукаммал ва кучли армияларидан ҳисобланган, унинг ташкилотчиси ва етакчиси эса тажрибали моҳир саркарда сифатида шуҳрат топган.

«Темур тузуклари»да ўша қўшиннинг тузилиши, қуролланиши, ҳарбий санъати ҳақида муҳим маълумотлар келтирилган.

«Тузуклар»да Амир Темур даврида алоҳида ундириладиагн солиқ ва жарималар ҳақида ҳам эътиборга молик маълумотлар бор. Ўша вақтларда халқдан хирож, совурун, кўпол, бож, шилин пули сингари солиқ ва жарималар ундирилган. Солиқ ва жарималарни йиғиш ва харж қилишга алоҳида эътибор берилган.

Шунингдек, бу асарда эътиборга лойиқ масалалардан бири «турки тожик» деган иборанинг ишлатилиши. Бунда Темур ва темурийлар давлатига қарашли ўлкаларда туркий халқлар билан ёнма ён тожиклар ҳам истиқомат қилганликлари, улар ҳам бу давлатнинг ижтимоий-сиёсий ҳётида муҳим роль ўйнаганликлари кўриниб турибди.

Асарда, хусусан, Амир Темур фаолиятининг дастлабки даври билан боғлиқ воқеалар баёнида «ўзбеклар», «ўзбеклар жамоаси» деган атама ва иборалар учрайди. «Тузуклар»да айтилишича, улар ўша вақтларда Мовароуннаҳрда истиқомат қилганлар, маҳаллий аҳолига жабр-ситам ўтказганлар ва гўёки Темур улар билан курашган?! Бу ерда чамаси, бир вақтлар аниқроғи Ботухон замонида 1251 йилдан бошлаб Чиғатой улусининг ғарбий қисми (Мовароуннаҳр) Олтин Ўрданинг ҳарбий сиёсий таъсири остига тушиб қолган кезларда Дашти Қипчоқдан шу ўлкага кўчиб келган уруғлар ва қабилалар хусусида гап бораётганга ўхшайди. ЎзФА академиги, профессор Б. Аҳмедовнинг таъкидлашича, Дашти Қипчоқ аҳолиси, аниқроғи унинг Оқ Ўрда ва Шайбон улусида истиқомат қилган қисми XIV—XV асрларда ёзилган тарихий асарларда «ўзбек» номи билан аталган. Бундан ўзбеклар XIV—XV асрларда пайдо бўлган халқ деган фикр бўлмаслиги керак. Ўзбеклар ҳам Марказий Осиёдаги бошқа халқлар сингари қадимий халқдир.

Бундай олиб қараганда, бу асар бир неча мартаба қайтадан кўчирилган. «Ўзбеклар жамоаси» деган сўз қўшиб қўйилган бўлиши мумкин, деган фикр ҳам бор. Умуман, «Темур тузуклари» ҳаётнинг кўп қирраларини ўз ичига қамраб олган.

Китобхон ушбу асар билан танишиб, энг аввало XIV—XV асрларда бўлиб ўтган тарихий жараёнлардан огоҳ бўлади. Шу билан бирга тарихни сохталаштирувчи нотўғри тасаввурларни парчалашда «Темур тузуклари» муносиб рол ўйнайди. Ёшларнинг эса ўз тарихига,маданиятига, ўтмишига бўлган ҳурмат ва қизиқишларини янада кучайтиради. Шу билан бир қаторда бу асар Ўзбекистон тарихини ўқитишда муҳим қўлланма бўлиб хизмат қилади.

Ҳ. БОБОЕВ,
юридик фанлари доктори, профессор.
К. НОРМАТОВ,
тарих фанлари доктори, профессор.

Ижод бўстони

ЮРАККА ЯҚИН ҚЎШИҚЛАР

Бахти ҳофиз дутор чертиб қўшиқ айтганида, табиат ҳам худди ўзининг барча юмушларини қўйиб, Фарғона бўйлаб эсаётган шаббодаларини тўхтатиб, жилдираб оқаётган суву шалолаларини тиндириб, фақат қўшиқ тинглаб, мафтунликка айланаётгандек бўларди... Ҳофизнинг донғини водийда эшитмаган на шаҳар, на қишлоқ бор эди. У кириб келган ҳар битта хонадон, ҳар битта тўй файзга тўларди. Халқ орасида асрлар мобайнида айтилиб, эъзозланиб келинган мумтоз қўшиқлар Бахти ҳофиз ижросида шундай жозиба кашф этарди-ки, уларни бир бор эшитганлар умрбод асир бўлиб қолардилар.

Аллоҳнинг қудрати ҳаммани ҳамиша лол қилади. Аждод бўлган бир инсоннинг томирларида жўшган, юрагига, вужудига жон бахшида айлаб гупурган қон бир кун келиб авлод бўлмиш бир кишининг томирларига кўчади-да, ўз кучини кўрсатиб, янги юракни, янги вужудни ўз йўлига бошлайди. Ва шу асно наслдан наслга, қондан қонга ўтаверади. Ўша авлод эса ўзида бор, дилида, қонида мавжуд бўлган маънавий бойликни замондошларига улашади, улар билан баҳам кўради. Мана шундай қон таъсири таниқли, кўпчилик севиб улгурган хонанда Эркин Рўзиматовга кўчган бўлса не ажаб...

Эркинжон 1961 йилнинг 3 сентябрида сўлим Фарғонанинг Қува деган жаннатмакон гўша бағрида жойлашган Султонобод қишлоғида дунёга келди. Бу қишлоқни қадимдан Бойтўпи деб аташар экан. Қуваликлар уни ҳамон ўша эски ном билан аташни хуш кўрадилар. Чунки кўплаб тарихий хотиралар қаторида «Бойтўплик Бахти ҳофиз» ҳам эсланади. Қишлоқ аҳли «Эркинжон шундай яхши хонанда бўлиб етишганлиги табиий — ахир бобоси Бахти ҳофизнинг қони кимгадир ўтиши керак эди-да» дейишади...

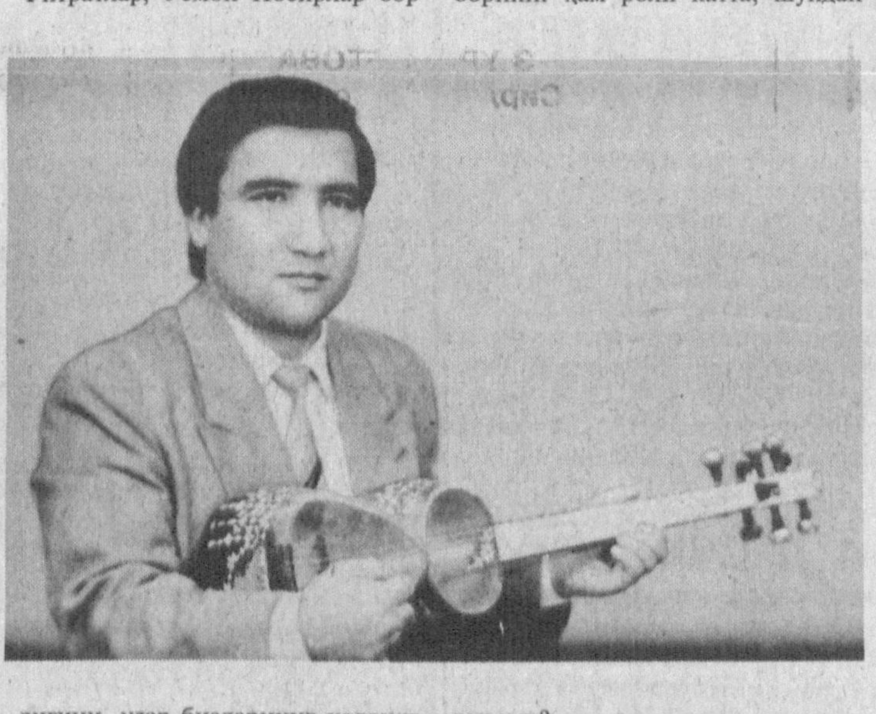

Эркин Рўзиматов серфарзанд оилада туғилиб, вояга етди. Беш ўғил ва икки қиз ичида кенжатойи бўлиб ўсди. Бир суҳбатимизда у болалик чоғларини эсларкан, дадаси Орзимат акани хотирлаб, у киши санъатга ишқибозлигини, оила даврасида ҳам, дўстлар даврасида ҳам моҳирона дутор чертиб, қўшиқ айтишларини завқ аралаш қўмсаш билан сўзлаб берганди. Оилада тўртинчи ўғил бўлган Озодбек акаси санъатга қизиқиб дутор, тор чалиб, Эркинжонда ҳам санъатга қизиқиш уйғотганини эшитган эдим.

Мен Эркинжонни кўпдан бери — деярли санъат даргоҳига, қўшиқчилик бўстонига илк қадам қўйиб кириб келган онларидан биламан. 80-йиллар бошида у Фарғона мусиқа билим юртини тугатиб, Тошкент Давлат консерваториясининг мумтоз қўшиқлар бўлимига кириб ўқиди. Мақом сирларини чуқурроқ ўзлаштирди. Ёшлигидан юрагини чўғ каби қиздирган ўзбек санъатига бўлган меҳр эди гулханга айланиб энди ва халқ юрагига яқин қатор қўшиқлар яратилишига сабаб бўлди.

Бу санъаткор суҳбатини олиш истаги мени «Баҳор» Давлат рақс ансамбли жойлашган бино томон етаклади.

...»Баҳор» концерт залининг ҳашаматли биносига яқинлашар эканман, вужудимни ҳаяжон босади. Бир зумда кўз ўнгимдан Мукаррам опа ўтадилар, Жўрахон Султонов, Маъмуржон Узоқовларнинг овозлари қулоғимда янграгандек бўлади. Буларни битта даврада неча бор бирга бўлганларини кўрганман, санъат, қўшиқ, ғазал, ва рақс ҳақидаги суҳбатлари-ю, ҳазил-мутойибаларини эшитганман. Мана шу бир зум мени болалик чоғларимга қайтаради, юрагимда соғинч аралаш армон туйғусини қўзғотади.

Шу тўлқинли ўйлар билан ичкарига кирдим. Ўзига ярашиглик чиройли табассум билан рўпарамдан чиққан Эркинжон қўлини кўксига қўйиб қарши олди. Истараси иссиқ, қош-кўзлари қоп-қора бу йигитнинг бутун кўринишидан худди Фарғонанинг нафаси келаётгандек. Унга қараб «Эркинжон «Баҳор»нинг қалби, юраги бўлган Эргаш Йўлдошев-у, Ҳайрулла Лутфуллаевларнинг давомчиси бўлиб қолди. Мукаррам опа буни кўрганларида қанчалик қувонардилар»... деб ўйлайман.

Эркинжонга санъат ҳақидаги фикрларини билиш истаги мени у томон етаклаганини айтдим. Миннатдорчилик билдирди. Мен эса савол-жавобга ўта қолдим.

— Эркинжон, Сиз Мустақиллик давригача санъат даргоҳига кириб келган ижодкорлардансиз. Ҳаётингиз, ижодингизда истиқлол туфайли ўзгаришлар бўлгандир...

— Албатта. Ҳар кимнинг ҳаётидаги каби, менинг ҳам ҳаётимда, ижодимда ўзгаришлар бўлди. Энг асосийси шуки, мустақиллик даври ҳар бир инсоннинг ўзига боғлиқ давр бўлди. Юрагида Ватаннинг озодлиги, эркинлиги учун фаҳр ва ғурури бор ҳар бир киши, айниқса санъаткор, бу мустақилликни ҳис қилмаслиги мумкин эмас. Илгари ижодкор ҳам, унинг ижоди ҳам чекланиб турарди, яъни рамкада бўларди. Ўтган аждодларимиз кимлар бўлган, нима хизмат қилган, умумбашар тарихига қандай ҳисса қўшган деган саволлар у ёқда турсин, бизлар ҳатто улар бор йўқларини ҳам билмас эдик, эшитмаганмиз ҳам. Яссавий, Темур, Нақшбанд, ат-Термизийлар, Беҳбудийлар, Авлонийлар, Чўлпон-у, Фитратлар, Усмон Носирлар борлигини, улар бизларнинг қадриятларимиз эканлигини билмас эдик. Билган бўлсак ҳам чала-чулпа, узуқ-юлуқ эшитган эдик. Аммо бу ҳақда очиқчасига ҳеч ерда гапириб бўлмаслигини билиб, оғиз очмас эдик. Мустақиллик шарофати билан қадриятларимиз тикланди. Ўтганлар ҳақида бемалол гапириб, хотирлайдиган бўлдик. Бугунда айтилаётган қўшиқлар учун жойларда «савол-жавоб»ларга тутилмайдиган бўлдик.

Яқинда якунланган «Ўзбекистон — Ватаним маним» кўрик-танлови ҳам шу мустақиллигимизнинг шарофати деб ўйлайман. Бутун элимиз ҳур Ватанни куйлаш истагида улуғ ҳаракатга, жунбушга келди. Санъаткор ҳам, ҳаваскор ҳам ижодкорга айланди, юрагида ҳапиқаётган ғурурнинг мавжли тўлқинларини шеъру қўшиқларга сочди. Менинг ўзим ҳам шу сабаб бир нечта қўшиқ яратдим.

Ҳозир мен хизмат қилаётган «Баҳор» ансамблига келсак, бу ерда ҳам кўп ижобий ўзгаришлар бор. Авваллари юрт, Ватан, эл фақат қўшиқларда куйланиб, улуғланган бўлса, энди бу анъаналар рақс санъатига ҳам кўчяпти. Бундай янгилик киритилишида ансамблнинг мусиқа раҳбари Ўзбекистон халқ артисти, Давлат мукофоти совриндори композитор Бахтиёр Алиев, ансамблнинг бадиий раҳбари ва бош балетмейстери Ўзбекистон халқ артисти, Ўзбекистон Ёшлар иттифоқи мукофоти совриндори Маъмура Эргашева ҳамда хонандаларнинг ҳам ҳиссаси катта. Аммо жаҳонга машҳур ансамблнинг аҳволида бугунги кунда ўз «лекини» бор. Ўтиш даври мураккабликлари бизни ҳам четлаб ўтмаганлигиданми, жамоа сони анча қисқарган. Ҳозир «Баҳор»да фақаттина 20 нафар қизлар қолган холос. Шуни ўйласам ачиниб кетаман. Ахир «Баҳор» ҳам халқнинг, ҳам юртнинг суюкли «қизи» эди-ку...

— Ижод машаққатли меҳнат билан боғлиқ эканлиги аён. Омад ҳақида нима дея оласиз?..

— Менимча ижод — бу худонинг ҳукми. Худо юқтирмаса ижод қилиш қийин. Генетика фани таъкидлаганидек, ижод — бу қон таъсирининг маҳсулоти. Санъат, табобат, шеърият, умуман ижодиёт оламига кириб келган ҳар бир киши «худо юқтирган» мана шу хислатларга эга деб ўйлайман. Бу — биринчидан.

Иккинчидан, омадга келсак. Жуда қизиқ ва ўйлантирувчи савол. Бу омад дегани кимгадир олдин, кимгадир кейин келаркан. Баъзиларнинг эса ҳатто ёнидан ўтиб кетавераркан. Аммо «ҳечдан кўра кеч» деганларидек, омад бир келиб қолса — ҳамиша ўз эгаси билан елкама-елка юргани яхши...

Масалан, таниқли ҳофизимиз Таваккал Қодиров кўп йиллар самарали ижод қилди, халққа хизмат қилди, лекин омади келиб «Ухшайди-ку» қўшиғини айтди-ю машҳур бўлди — кетди. Ёки Нуриддин Ҳамроқуловни олайлик, 40 ёшигача Андижон-у Тошкент орасида юриб меҳнатини ўтади, аммо вақти-соати келибми, ёшларнинг юрагига йўл топа олибми — ҳарқалай унга ҳам омад кулиб боқди. Омад билан заҳматли меҳнат ўртасида чамбарчас боғлиқлик бордек туюлади менга. Ўз устида тинимсиз ишлаган, эзгуликка ишонч кўзи билан қараган, олдига аниқ мақсад қўйган ҳар киши, ҳар ижодкорга омад ёр бўлади деган гапга ишонаман.

— Ижодкор, санъаткор омадли бўлишида унга кўрсатилган эътиборнинг ҳам роли катта, шундай эмасми?..

— Бешак. Халқ назарига тушиш қийин. Чунки ҳар бир соҳада энг олий ҳакам, — бу халқ. У оқни-оққа, қорани-қорага ажратади қўяди. Лекин ўша ҳакамга ҳам унинг ҳукми остида бўлувчини кўрсата билиш керак. Баъзида санъаткор етарлича меҳнат ҳам, хизмат ҳам қилади. Аммо етарлича тарғибот бўлмаса, унинг ижодига эътибор берилмаса, кераклича рағбатлантирилмаса у «фақир одам панада» деганларидек, ўз ёғига ўзи қовурилиб юраверади.

Масалан, шу ерда мен ўзбек санъатининг дарғаларидан бири бўлган Орифхон ака Хотамов ҳақларида бир оғиз сўз айтиб ўтмоқчиман. Бу кишининг репертуарлари асосан мумтоз қўшиқлардан иборат. Бу ҳофиз 35—40 йиллан бери ўзи яратиб, ўзи ижод этиб келаётган Навоийнинг «Қоши ёсинму дейин», Саида Зуннунованинг «Бу боғдан ёр ўтдиму?», Лутфийнинг «Хоҳ инон, хоҳ инонма» каби ғазалларига ёзилган қўшиқлари бугунда деярли барча таниқли, машҳур бўлиб кетган хонандаларни тарбиялади, вояга етказди. Бу ва бу каби қўшиқларни, айнан Орифхон ака яратган қўшиқларни, нафақат республикамизда, балки қўшни юртларнинг ҳофизлари-ю хонандалари ижро этиб келмоқдалар. Лекин улкан санъаткор Орифхон аканинг хизмати вақтида тақдирланмади. Ҳофизимиз 60 ёшга тўлганда мустақиллигимизнинг шарофати туфайли қадрланиб, мукофотланди. Бундай ижоди баркамол, ўзлари эса ниҳоятда камтар устозларимиз анчагина. Очилхон ака Отахонов, Фаттоҳхон Мамадалиевлар ҳеч қачон унвон кетидан қувмадилар, даража даъво қилмадилар. Камтарона, ҳалол меҳнат қилиб, халқнинг ҳақиқий ҳофизларига айланган санъаткор бўла олдилар. Булар соф, тоза одамлар. Шунинг учун бўлса керак, булар барчамиз учун ҳам ибрат бўлишган. Мен ҳам улардан кўп нарсани ўрганиб яшадим. Энг асосийси — ҳалоллик, виждон билан яшашни ўргандим.

— Бундай инсонлар айниқса ёшлар учун ибрат мактабини ўтайдилар. Бугун санъат бўсағасида турган баъзи ёш санъаткорларнинг аксарияти эстраданинг турли йўналишларига қизиқиб, миллий анъаналаримизни давом эттиришга интилмаётгандек туюлади менга...

— Ҳар бир инсоннинг болалигида қилган нияти пок, соф ва беғараз бўлади. Кечалари уйқу қочиб, орзу-ниятлар оғушида сузиб, ҳаёлларга берилмаганлар бормикин... Мана шу ёшликда қилинган ният умрнинг катта йўлини ёритиб турувчи машъал вазифасини ўтайди. Мана шу ният касб танлашда етакловчи куч бўлади. Ўз касбининг устаси бўлган бирон кимсани кўрсам, бу ёшлигидан шу касбини ният қилгандир, шунга интилгандирки, ниятига етибди-да, деб ўйлайман.

Таниқли, севимли хонанда Фахриддин Умаров кўплаб қўшиқлар яратиб, санъатимизда миллий лирик мактабга асос солди. Ҳақиқий миллий колоритни қўшиқчиликнинг янги услубларига кирита билди.

70—80 йилларда эса Ортиқ Отажонов, Жўрабек Набиев, Қобулжон Юсупов, Ғуломжон Ёқубов кабилар бошқа йўналишлар пайдо этдиларки, бу қўшиқчилигимизнинг равнақига равнақ қўшди. Аммо мумтоз қўшиқчилик йўлини, мақом йўлини тутганлар тобора камайиб, ҳозирги ёшлар кўпроқ эстрада жанрига боғландилар. Бу албатта яхши жараён. Лекин, менимча, замон минг ўзгарганда ҳам, унинг ўзгаришлари миллий анъаналар-у, маънавиятга путур етказиши мутлақо мумкин эмас. Бу борада мен ҳинд халқи олдида бош эгаман. Бу халқнинг санъати ўта миллий бўлганлиги учун ҳам жаҳонда алоҳида ўрин тутиб келмоқда. Ҳозир дунё миқёсида баробар ишлатиладиган мусиқа асбоблари бор. Улардан ҳар бир халқ ўзининг миллий йўлига солиб фойдаланади. Бунга таниқли хонанда Азим Муллахоновнинг ижоди мисол бўла олади. Қўшиқларида, куйларида ўзбекона кочирмалари борки, асбоб «бегона»лиги билинмайди, миллийлик гупуриб туради. «Ялла» ансамбли ҳам ўзида миллийлик кучли бўлганлиги учун ҳам донғи оламга таралдику ахир...

Биз санъаткорлар кўп маротаба чет элларга чиққанмиз. Ғарб, Шарқ ва Жануб мамлакатларида кўп бўлганмиз. Ҳайратга тушрадиган нарса шуки, миллий руҳ кўпроқ бўлган санъатга қизиқиш катта. Айниқса, мақом ижро этилиб, эркаклар овозига аёллар овози қўшилиб авж пардаларига чиқаётганда залдаги томошабинлар ҳаяжону завқдан ўринларидан туриб кетадилар, ҳайратдан қарсак чалиб юборганларининг кўп марта гувоҳи бўлганман. Ўшанда ғуруру фахрдан кўзимга ёш келарди.

— Шунинг учун бўлса керак, Сизнинг репертуарларингиздан халқ мумтоз ёки жиддий матнли қўшиқлар кўпроқ ўрин олади...

— Ҳа, мен кўпроқ классик шоирлар ижодига мурожаат қиламан. Машраб, Лутфий, Ҳофиз Хоразмий, Нодира ижодига меҳрим ўзгача. Энг яхши кўрган шоирим Чустийдир. Назаримда, у киши ўзи куйлаб туриб ғазал ёзгандек. Ҳар бир ғазалининг куйи ўзи билан бўлади. Шунинг учун Чустий ғазалларини қўшиқ қилишда ҳеч қийналмайман. Шокирхон Ҳакимов деган шоирнинг ҳам ижоди дилимга яқин. Бу инсон 30 йил мобайнида тўшакка қадалиб асарлар битган. Ўткир Рашид, Пўлат Мўмин, Муҳаммад Юсуф шеърлари ниҳоятда қўшиқбоп, бир ўринишда куйга тушадиган шеърлар. Уларнинг ҳам куйи ўзи билан. Бир армоним бор... Шундай ҳис-туйғуга, ҳаяжонга тўла давримизда қўшиқбоп шеърлар деярли йўқ, ёзилмаяпти. Ёки матбуот сустлик қиляптими дейман. Эшитишимча, илгарилари санъаткорлар билан шоир, ёзувчилар ўртасида доимий ҳамкорлик бўлиб, уюшмалар ўртасида маҳкам алоқалар бўларкан. Қўшма мажлислар, пленумлар ўтказилиб тураркан. Бу албатта маънавият ривожига муҳим ҳисса қўшадиган воқеалар. Маҳмуд Тожибоев, Маҳмуджон Азимов, Маҳмуд Йўлдошев, Машрабжон Эрматов, Носир Алимаҳсумов каби кўплаб истеъдодли қўшиқчиларимиз шеърлар кутмоқда, кўп йиллар давомида элни хушнуд қилиши мумкин бўлган қўшиқлар яратиш иштиёқидалар.

— Сиз ҳам ўз йўлини топиб олган, эл севган, таниқли хонандалар қаторида ҳурматга сазовор бўлган, ўз ўрнини эгаллаган санъаткорсиз. Ёшларга, санъат майдонига кириш орзусида яшаётганларга тилагингиз...

— Санъат даргоҳига қадам қўйишни орзу қилган ҳар бир ижодкор, авваламбор, миллатини, элини, Ватанини юракдан севишни ўзи учун аниқлаб олмоғи керак. Аммо севиш билимсиз, илмсиз, юксак маънавиятсиз бўлмайди. Демак, ижодкор ўз савияси устида кўп ишлаши лозим.

— Суҳбатингиз учун ташаккур. Меҳнат қилиб толманг, Омад Сизга ҳамиша ёр бўлсин, Эркинжон...

М. МУХАМЕДОВА.

«Ўзбекистон Ватаним маним» кўрик танлови қизғин баҳсларда ўтгани ҳаммамизга маълум. Унда Республикамиз ўқитувчилари ҳам фаол қатнашишди. Когон туманидаги № 1 ўрта мактаб ўқитувчи Зилола Хасанова мазкур танловда фахрли ўринлардан бирини эгаллади.

Н. Мухаммаджонов олган сурат.

Қарор ва ижро

АКЦИЗ МАРКАСИ — ИШОНЧ БЕЛГИСИ

Спиртли ичимликдан заҳарланган уч киши Марғилон шаҳар касалхонасига ётқизилди...

...Кейинги бир ой давомида Навоий вилоятида олти киши қўлда тайёрланган ароқдан заҳарланганлиги маълум бўлди.

...Уй шароитида ароқ тайёрловчи қонунбузарлар қўлга тушди. Этил спирти ва сотишга тайёрлаб қўйилган спиртли ичимликлар мусодара қилинди.

Шунга ўхшаш нохуш хабарлар ҳар куни жойлардан келиб турибди. Ҳозир қўлда тайёрланган ароқларга чет эл этикеткаларини ёпиштириб ўғринча сотаётган «учар»лар бемаза қовуннинг уруғидек кўпайиб кетган. Ароқнинг суратига маҳлиё бўлган соддадил кишилар уларни истеъмол қилиб захарланмоқдалар. Ҳаётларини хавф остида қолдирмоқдалар. Бу билан ароқфурушларнинг бир чақалик ҳам ишлари йўқ. Улар ҳаром-хариш йўллар билан тайёрлаган ароқларни сотсалар-у пулини чўнтакка урсалар бас.

Қалбаки ароқлар йўлига ғов солиш мақсадида 1996 йил 1 октябрдан бошлаб мамлакатимизда ишлаб чиқарилаётган ва четдан келтирилаётган тамаки маҳсулотлари ҳамда спиртли ичимликларни пиводан ташқари мажбурий равишда акциз маркалари билан маркалаш тартиби жорий этилди. 1 октябрдан эътиборан маркаланмаган бундай маҳсулотларни сотиш таъқиқланади.

Янги усул акциз солиғи тушумларининг тўлиқ бўлишини таъминлайди, бозорлар ҳамда дўконларда сифатсиз, қаерда ишлаб чиқарилганлиги номаълум бўлган маҳсулотларнинг ноқонуний тарзда сотилишига чек қўяди, республикамизда соғлом турмуш тарзини қарор топдиришга хизмат қилади.

Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси худудида тамаки маҳсулотлари ва спиртли ичимликларга акциз маркаларини жорий этиш тартиби тўғрисида»ги қарорини бажариш юзасидан шу кунгача катта хажмдаги ишлар амалга оширилди. Тамаки маҳсулотлари ва спиртли ичимликларни маркалаш тартибига оид Низом ишлаб чиқилди. Давлат солиқ қўмитаси ва «Пахтабанк», ўртасида «Гознак» давлат ишлаб чиқариш бирлашмаси етказиб берадиган акциз маркаларини сақлаш ва истеъмолчиларга етказиб бериш юзасидан шартнома тузилди. Божхона омборларида маркаловчи махсус асбоб-ускуналар ўрнатилди.

Бундан буён тамаки маҳсулотлари ва спиртли ичимликларга акциз маркалари бевосита ишлаб чиқариш жараёнида елимланади. Лекин ҳозирги кунда тегишли корхоналарда, тижоратчи ва ишбилармонларда, савдо шахобчаларида акциз маркаси билан маркаланиши лозим бўлган анчагина тамаки маҳсулотлари ва спиртли ичимликлар бўлиши мумкин. Улар қоида бўйича сентябрнинг охирги кунларида қайта рўйхатдан ўтказилиши, шунга қараб акциз маркалари сотиб олиниши ва елимланиши лозим эди. Шундай елимлаш кераккi, сигарета қутиси ёки спиртли ичимлик солинган шиша оғзи очилганда елимланган акциз маркаси йиртилсин ва қайта фойдаланишга яроқсиз бўлиб қолсин.

Акциз маркаси ёпиштирилмаган сигаретелар ва спиртли ичимликларни савдога чиқарган юридик ва жисмоний шахслар Ўзбекистон Республикаси маъмурий жазо кодексининг 290 ва 298 моддаларига мувофиқ жавобгарликка тортиладилар.

Ж. НОСИРОВ,
Давлат Солиқ қўмитаси Матбуот хизмати раҳбари.

Мамлакатлар одамлар, одатлар

ҲАЗАРНИНГ «ҲАЗИЛИ»

(Каспий денгизи чайқалганда)

Каспий денгизининг номи жуда кўп. Шулардан бири Ҳазар бўлиб, у Доғистонда яшовчи халқ номидан олинган. Тошкент Давлат педагогика институти жўғрифия бўлимининг тўртинчи курс талабалари назарий билимларини амалга тадбиқ этиш мақсадида Каспий денгизидан ўтиб Бокуга бориш учун Красноводск (ҳозирги Туркманбоши) шаҳар портида «Туркманистон» теплоходига чиқишди.

Каспий денгизи табиатини ўрганишга муштоқ талабалар кеманинг палубасига жойлашдилар. Теплоход Боку томон йўл олди. Кема қирғоқдан узоқлашгач аста-секин чайқада бошлади. Йўловчилар бир-бирларига ҳаяжон қараб қўйишди...

Мана қирғоқ ҳам кўринмай қолди. Денгизда эса тўлқинлар кўтарилиб, кеманинг чеккаларига урила бошлади. Тўлқинлар парчаланиб кетар, кейин гўё куч тўплаб, яна кемага «ҳамла» қилар эди. Эсиб турган шамол тобора кучайди, бор кучи билан «гувиллаб» кемага ўзини ура бошлади.

Қуёш эса гўё бирон даҳшатли ходисадан ҳайиқиб, уфқ орқасига бекинишга шошилар, кўриниши куйиб ўртанган баркашга ўхшарди...

Тўсатдан катта бир тўлқин кемага урилди, бошқа йўловчилар қатори талабалар устига ёпирилди. Тўлқин йўловчиларни саросимага солиб қўйди. Шамол талабаларни ёстиқ, чойшаб, рўмолларини учириб кета бошлади. Йўловчилар кема усти-палубани тарк этиб, пастки хоналар — каюталардан паноҳ излаша бошладилар.

Дастлаб қизиларни юклари билан кеманинг ички қисмига олиб туша бошладик. Шу пайтда бир толибамиз — Саида кема чайқалишдан кўнгли беҳузур бўлиб ўзини ташлаб юборди... Мамлакат кўринмай қолди...

— Домла! Мамлакат топилди, у юклар орасида экан, — деди Баҳром. Йигитлар уни юклар орасидан чиқариб олишди.

Кўпчилик йўловчилар, кеманинг беланчакдек чайқалишига бардош беролмадилар. Кўнгиллари айниб қайт қилиб дуч келган жойларида ўтириб қолаверишди.

Денгиз қутуриб, гувиллаб чайқалмоқда, тоғ-тоғ тўлқинлар оралиғи — ботиқ водийларни эслатади. Кемамиз тўлқинлар оралигига тушуб қолганида кишига бир лаҳза муҳтаб қолгандек туюлади-да, тўлқин бўлса уни яна кўтариб, кейин қўйиб юборади...

Талабалар жойлашган бўлмада одам кўплигидан ҳаво етишмай қолди. Қизларни бирма-бир юқоридаги қаватга олиб чиқиб, полга қатор ётқиза бошладик. Қарасак қизлар ичида Фарида йўқ. Уни палубадан топиб келишди, қўлидаги дурбинни менга топширди... Мен — «Иорданча балли» деганимни биламан, у хушидан кетиб полга йиқилди...

Ярим кеча. Осмонда юлдузлар чарақлаб турибди. Кема чайқалгани сари юлдузлар халқа ҳосил қилиб ҳаракатланаётгандек туюлади. Теварак-атроф зимистон. Фақат денгизнинг шишқириши, тўлқинларнинг кемага ёпирилиши ва айрим йўловчиларнинг инграши эшитилади. Кемамиз Каспий денгизи тўлқинларини ёриб, ғарбга Боку шаҳри томон интилмоқда. Кучи 9 баллга яқинлашган тўлқинлар кемамизни денгиз қаърига тортмоқчи буларди.

Қизлар ҳушларидан кетиб ётишибди. Йигитлардан Шарифжон, Баҳром ва Эркинлар қўрқинчга бардош бериб турибдилар, ҳолдан тойган талабаларга ёрдам бермоқлар. Булардан ташқари яна уч йигит нисбатан тетик, бошқаларга ёрдам бераолмаса ҳам, ёрдамга муҳтож эмаслар. Қолган барча талаба беҳуш ёки беҳол...

Шу алфозда тунни ҳам ўтказдик. Тунни бедор ўтказган киши тонгни айниқса, сабрсизлик билан кутар экан. Тонг ёриша бошлади. Шарқда умид шуълалари кўринди. Денгиз худуди қуёш ёғдусини кутгандек секин-аста тинчлана бошлади. Шундан кейин қизлар ҳам ўзларига келиб, бирин-кетин ўринларидан турдилар.

— Яна ҳаётга қайтаман деб сира ўйламаган эдим, - деди Мукамбар, менга миннатдорчилик билдириб.

12 июл, соат 10.00. Кемамиз Боку шаҳар портига лангар ташлади. Қардош озарбайжонликлар бизларни самимий кутиб олдилар. Кейин маълум бўлишича, биз тушган кема ўша куни Каспий денгизида 11-12 йилда бир марта бўладиган «ҳазил»га дуч келган экан.

Мирортуқ МИРАБДУЛЛОҲ ўғли.

1996 йил Амир Темур йили

ЗОТИ ШАРИФГА БАҒИШЛАБ

Маълумки, қадимий Шарқ шахмат тахтасида саф тортувчи доналар қўшинни акс эттиради. Улар пиёдаю отлиқ, филу жанговар аравалар ва саркардалар эди. Кураш жараёни жиҳатидан ҳам, икки томон жангини ифодаловчи атамалар жиҳатидан ҳам шахмат чиндан жанг жараёнини ёдга солувчи ўйиндир. Бинобарин, ёшлик чоғлариданоқ ўзини ҳарбий ишга шайлай бошлаган Темур шатранж билан шуғулланмаслиги мумкин эмас эди. Биз Амир Темур ҳаёти ва серқирра фаолиятининг шу томонига назар ташлагимиз келди.

Бунинг учун унинг замондошлари хотиралари, ноёб тарихий асарлар, эсдаликлар ва айниқса «Темур тузуклари»га мурожаат қилдик. Чунончи, «Тузуклар»да соҳибқироннинг ўз эътирофига, шаҳар ва мамлакатларни қўшимча қурол кучи ёрдамида эмас, балки ақл заковат, чуқур тафаккур кўмагида, шахмат тахтасидаги қонсиз курашдек силлиққина забт этар, рақибини мот қиларди. Бунинг учун у кечалари шатранж тахтаси узра доналарни ҳаракатта келтириб, муайян тайёргарлик кўрар, кундузлари эса режаларини амалга оширарди. Маълум бўлишича, соҳибқирон ўз саройида махсус шатранж мажлислари ўтказиб турган. Умуман, Амир Темур илм-фан, маданият ва ҳунар аҳлларига ўз салоҳиятларини тобора ошириб боришларига алоҳида аҳамият берган.

«Мажолисун-нафоис» асарининг шоҳлар ва шаҳзодаларга бағишланган қисмида Алишер Навоий сўзни Амир Темурдан бошлаб, соҳибқирон шеър айтмасада, баъзан шунчаки келтирган бир сатри шоирларни ҳам лол қолдирарди, дейди. Темурнинг нозик шеър таъбига эга эканлиги, ҳар жиҳатдан санъаткор инсон бўлганлигини таъкидлайди.

Машҳур инглиз тарихчиси Г. Меррейнинг 1913 йилда Оксфорд шаҳрида нашр этилган «Шахмат тарихи» номли китобида шу пойтахтда маълум бўлган 29 та ўрта аср шатранж қўлёзмалари атрофлича ўрганилиб, хулосалар чиқарилган. Шу рисолалардан бири муаллифнинг диққатини ғоят ўзига жалб этган. Айни вақтда Британия музейида сақланаётган бу рисола Амир Темур замонида яшаб ижод этган Али Шатранжий Самарқандий қаламига мансуб эканлиги эътиборга лойиқдир.

Темур билимдонликда суҳбатдошларини таажжубда қолдирганлиги тарихий манбалардан маълум. Абул Фотиҳ китобининг топилиши, Али Шатранжий рисоласи Абул Фотиҳнинг ёки ундан олдин Марказий Осиёда яшаб ижод этган бошқа муалифларнинг таъсири остида ёзилган, деган хулосга олиб келади. Али Шатранжий рисоласидаги Герлс ҳақидаги ривоят, яъни «Шатранжий кабир» («Катта шахмат») тафсилоти Абул Фотиҳ китобидаги баённинг худди ўзигинасидир. Али Шатранжий замонида «Шатранжи кабир»нинг худди шу варианти Темурнинг севган ўйини бўлган. Али Шатранжийда Абул Фотиҳ рисоласидан бошқа кўпгина китоблар ҳам бўлганга ўхшайди. Абул Фотиҳ китобида, худди Адлеей китобидаги сингари мансубаларнинг кимга тегишли эканлиги кўпгина ўринларда кўрсатилмаган. Али Шатранжий эса, аксинча, ҳамма муаллифларни бирма бир санаб ўтган. Бу борада у Ас-Сулит китобидан ҳам фойдаланган кўринади.

Али Шатранжий ҳақида яна қуйидаги маълумотлар бор: Навоийнинг сафдоши машҳур тарихчи Хондамир ўзининг «Хабиб ус-сеор-фи ахбори афродил башар» асарида XIV асрнинг иккинчи ярмида Табризда, кейинчалик Эрон ва Озорбайжонда яшаган Хожа Али Табризийни ўша даврда шуҳрат топган шахматчи сифатида таърифлайди. «У шатранж илмида устод даражасига кўтарилган эди. Ҳатто ғойибона шахмат ўйинида ҳам ажойиб ўйинлар кўрсатган». У Амир Темур уюштирган шахмат мажлисларининг доимий иштирокчиси бўлган.

Манбалардан маълум бўлишича, Хожа Али бир вақтда тўрт киши билан тўртта тахтада ғойибона ўйнай олган. Ҳолбуки, у даврларда Европада бу усул билан икки тахтада аранг ўйнаганлар. Хожа Али Табризий Амир Темурнинг Фармони билан уста шатранжчи сифатида Самарқандга олиб келингач, Али Шатранжий Самарқандий номи билан шуҳрат топган.

Бу фикрни тасдиқловчи, яна бир маълумот борки, уни бизга араб тарихчиси Ибн Арабшоҳ асарини ўзбекчалаштириб, шарҳлаган филология фанлари номзоди арабшунос Убайдулла Уватов тақдим этди.

НАВБАТДАГИ ТОПШИРИҚЛАР

Шартлар: 5-таъсвирда оқлар бошлаб 3 юришда, 6-тасвирда 4 юришда ва 7—8 тасвирларда 5 юришда мот қилишади.

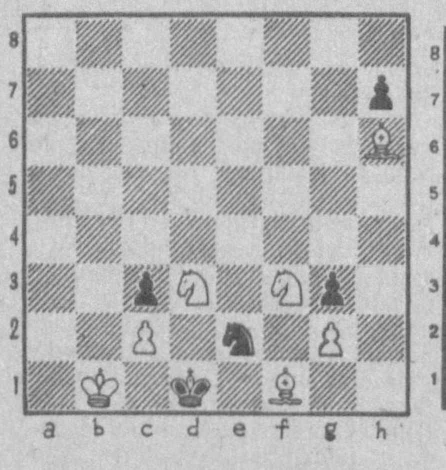

5

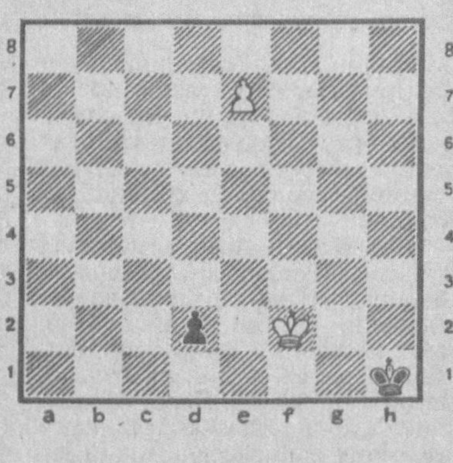

6

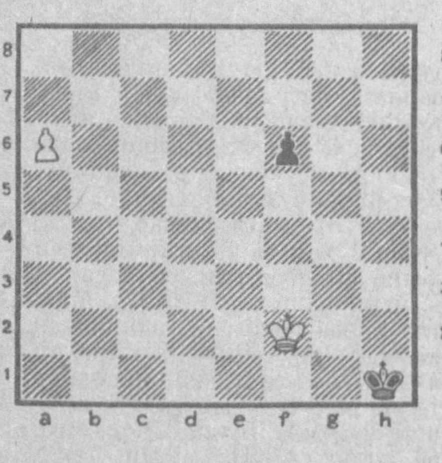

7

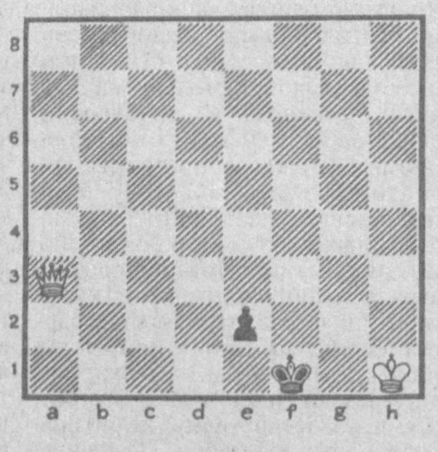

8

МУНАЖЖИМ ТАЪБИРИ

САЛОМАТЛИГИНГИЗНИ АСРАНГ!
1-7 октябрь кунлари учун

1 октябрь кундуз соат 2 дан 3 октябрь соат 5 гача Ой Жавзо юлдузлар туркумида бўлади. Руҳан хушмуомалалик, одамийлик кўрсатишингиз, ёзма ва оғзани нутқ қобилиятингизни юзага чиқаришингизда бу ёрдам беради. Айни замонда айрим кишиларда сергаплик, ишларида пала-партишлик кузатилади. Шу кунлари ўпкада жарроҳлик ёки бошқа тиббий муолажалар қилдирмаган маъқул (зарур ҳолатлар истисно). Қўл ва оёқлар ҳам заифлашади. Бундан ташқари 1-2 октябрь кунлари юрак, жигар, ўт пуфагининг фаолияти сустлашади. Шу боис юракни зўриқтирмаган, камроқ суюклик ичган маъқул. 1 октябрь оқшом соат 10 дан 2 октябрь тунги соат 11 гача 19-Ой куни давом этади. Бу салбий ҳиссиётлар билан кураш куни. Шу соатларда инсоннинг қалби деярли мудроқ ҳолатда бўлади. Шу сабабли сержаҳллик қўполлик, қаттиққўллик, шафқатсизлик каби қусурларга изн бермаган маъқул. Шу куни ичак фаолияти сустлашади, турли ҳашоратларнинг чақиши ҳам яхши натижаларга олиб келмайди.

3 октябрь соат 5 дан 6 октябрь эрталаб соат 5 гача Ой Саратон юлдузлар буржида бўлади. Руҳан уйга, оила юмушларига мойиллигингиз, ғамхўрлигингиз ошади. Ўта ҳиссиётли кишилар қалби янада нозиклашиб, тез, ранжийдиган бўлиб қоладилар. Бу кунлари ошқозон заифлашади. Агар кундуз куни туғилган бўлсангиз, ошқозон шираси кўпайиб кетади, аксинча эса камаяди. Ошқозонда барча жарроҳлик муолажалари таъқиқланади, шунингдек биоэнергия билан даволанишнинг барча шакллари ҳам таъқиқланади. Шу билан бирга барча спиртли ичимликлар ва кучли таъсир қилувчи кимёвий дори-дармонлардан ўзингизни тийинг. Ташхис мураккаб муолажалари ҳам ўтказмагад яхши (ўта зарур ҳолатлар албатта, истисно). Кўкрак қафаси олд томондан, сут безлари заиф бўлади. Шу кунлари ўт пуфаги, артритлар, тишлар, орқа мияни даволаш, жарроҳлик муолажалари қилдириш яхши тугайди.

4 октябрь куни соат 5 билан 6 оралиғида ошқозон, буйраклар, пешоб чиқариш аъзолари айниқса заифлашади. Бу куни ҳаддан ташқари эҳтиросларга эрк бериш ёки бошқаларга зуғум ўтказиш фақат саломатлигингизга зарар келтиради. Шу куни эрталаб беш билан олти оралиғида эса бош, бош-мия фаолияти сусаяди ва улар нозик бўлиб қолади. Ошқозон хасталигига учраган беморларга шифокорлар эътиборни кучайтиришлари керак.

5 октябрь тунги соат 2 дан 6 октябрь тунги соат 3 гача Ойнинг 23-куни давом этади. Бу куни очкўзлик, жаҳлга эрк бериш яхшиликка олиб келмайди. Гўштли таомлардан имкон қадар ўзингизни тийинг. Кўпроқ сут ва сутли таомлар билан кифояланинг. Аёлларнинг жинсий аъзолари заифлашади. Уйда исириқ тутатиш, нон ёпишнинг фойдаси кўп. Шу куни турли иғвогарликларга, гиж-гижлашларга учманг. Ўзингизга ишончигизни оширинг, танлаб олган йўлингиз тўғри эканига асти шубҳа қилманг.

6 октябрь кундуз соат 2 да ҳиссиётлар кучайиб кетади. Руҳан соғлом бўлмаган кишиларда бу оғиррок кечади. Шу боис олдиндан сабр-тоқатли бўлишга ўзингизни чоғланг, керакли дори-дармонларни ҳозирлаб қўйинг.

6 октябрь эрталаб соат 5 дан 8 октябрь кундуз 5 га қадар Ой Асад буржида бўлади. Бу рухан инсоний фазилатларингизни кучайтиради. Шу куни юрак заифлашади, шу сабабли уни ортиқча зўриктирманг. Турли радикулит хасталикларга чалиниш эҳтимоли ортади. Шу куни елкада кўкрак қафасида, айниқса юракда жарроҳлик қилдириш таъқиқланади. Айни шу куни асаб тизимини даволаш, шу жумладан жарроҳлик қилдириш яхши натижа беради.

Мезон Юлдузлар буржида туғилганларнинг ҳаммасини қутлаймиз. 23 сентябрь — 22 октябрь оралиғида туғилганларнинг сайёралари — Хирон ва Зуҳро юлдузлари. Шу боис Мезон буржи остида туғилганларнинг энг яхши фазилатлари — хушмуомалалик, аниқлик, эътиборлилик, пухталик, бошқаларга ҳурмат билан муносабатда бўлиш, гўзаллик ва уйғунликка интилиш, юксак маданий қадриятларга ташналик. Асосан буйрак, бел заиф бўлади. Бу даврда туғилганлар учун гурунч, балиқ, тухум, кўкатлар, анжир, цитрус меваларидан иборат парҳез тавсия этилади. Турли мевалар, сабзавотлар, полиз экинларини меъёрида танаввул қилиш ҳам фойдалан холи эмас. Мезон фарзандлари ўзларига ишонч, руҳий барқарорлик, сўзда қатъиятли бўлиш ва дўстларга садоқатлилик фазилатларини камол топтиришлари даркор.

ХАТЛАР — ҲАЁТ ОЙНАСИ

Муштарий хабар беради

БОБОМИЗ ИБРАТИ

Соҳибқирон бобомизнинг ҳаёт йўли барча учун намуна. Бола тарбиясида катта аҳамиятта эга. Ул зот ўз «Таржимаи ҳоли»да ёзишларича сабоқда тенгдошлари орасида пешқадам бўлган, 12 ёшда Қуръони Каримни ёд олган, моҳир чавандоз, қиличбоз, камон-ёй отишда мерган экан.

Ҳа, Амир Темур мард, жасур бўлганлар. Жангнинг энг қалтис, ҳаёт учун ниҳоятда хавфли палласида олдинги сафда — аскарлари ёнида турганлар.

Олиму фузалолар билан ҳар ишда маслаҳатлашиб турганлар. Мақтов, лаганбардорлик ва хушомадгўйликни сира ёқтирмаган. Пораҳўр, ўғри ва чақимчиларни, аёлларга зулм қилганларни қаттиқ жазолаган. Фарзандларидан бири хотинини урганида «заиф эркаклargина аёлларга қўл кўтаради» деб қаттиқ танбеқ берган. Ўғли Мироншоҳ ва набираси Пирмуҳаммад пораҳўрлик билан қўлга тушишганида фарзандим демай ўлимга ҳукм қилган...

Соҳибқирон юз йиллик ибодатдан бир кунлик одиллик афзал деган ақидага қаттиқ амал қилди. Фарзандларига «одиллик дастурингиз раҳбарингиз бўлсин» дея насиҳат қилган эди. У ўз юртининг ҳақиқий ватанпарвари бўлди. Самарқанду Бухорони гўзал ва обод шаҳарларга айлантирди, Ўзбекистонни жаҳонга танитди. Баъзиларга эриш туюлар, лекин жаҳонгирнинг яна бир ажойиб хислати бор. Амир Темур фарзандларини «сиз»ларди. Ушбу сатрлар муаллифи ва турмуш ўртоғим фарзандимизни, каттаю кичик барчани «сиз»лаймиз. Темурийлар (Улуғбек, Бобур) ҳам ўз фарзандларига «сиз»лаб мурожаат қилганлар. Бу анъанани давом эттириш керак. Сизлаш одоб белгиларидан бири, маънавият кўзгусидир. Бу одат Қўқон ва Марғилон шаҳарлари аҳолиси орасида ҳозиргача сақланиб қолган.

Юқоридагилардан кўринадики, соҳибқирон бобомиздан ўрганадиган хислатлар жуда кўп. Ана шу хислатларни ололсак маънавиятимиз янада бойийди.

Комилжон ТЕШАБОЕВ,
Риштон туманидаги 32-ўрта мактаб ўқитувчиси.

...миннатдорчилик билдиради

РАҲМАТ СИЗЛАРГА!

Қўлимга қалам олиб, газеталарга у бу нарса ёзган эмасман. Лекин Зангиота туманидаги Тошкент гўшт комбинати тиббий-санаторий қисмининг кардиология бўлимида даволанганларни кўриб ич-ичимга сиғмай кетдим. Боиси Ўктам Жўраев мудирлик қилаётган бўлимнинг Маҳкам Исҳонбеков, Муқаддас Носирова, Мавлуда Солиева, Матлуба Эргашева сингари шифокорлари фидойилик билан беморларга хизмат қилишаяпти.

Шифохонада даволанаётган Турсунбой Тожиев, Зайниддин Ҳасанов, Мансур Аҳроров ва бошқалар шифокорлар муолажаларидан мамнун эканликларини суюниб айтдилар, «қўллари енгил» экан, дедилар.

Элга фидойилик билан хизмат қилаётган шифокорлар омон бўлишсин.

Зоир ЖАМОЛОВ.

... ёрдам сўрайди

НЕГА САРСОН ҚИЛИШАДИ?

Ҳурматли муҳарририят! Аввало ўзимни таништирай. 13 фарзанд онаси — Қаҳрамон онаман. 5 фарзандим уйли-жойли бўлишган. 1996 йили турмуш ўртоғим вафот этди.

Қўлимга қалам олишдан мақсад сиздан оиламни боқиш учун ёрдам сўраш эмас. Хўжаликда тамаки, пилла етиштириб обрў-эътибор топганман.

Мана 5-6 йилдирки, «сизга ҳовлини баҳорда берамиз, баҳор келса кузда берамиз», деб мени хўжалик раҳбарлари сарсону саргардон қилишаяпти. Кирмаган эшигим, бормаган идорам қолмади.

Мен «Ишонч» газетаси меҳнаткашлар ишончини оқлаётганини ҳисобга олиб мактуб ёздим. Ишонаманки, ижобий ёрдам бўлади.

Мен сенга ишонаман, «Ишонч»!

Руқия ЖЎЛЛИЕВА,
Самарқанд вилояти, Ургут тумани, Янгиариқ» жамоа хўжалиги, 11-бригада, Мирзақишлоқ қишлоғи.

ЎЛИМНИ ДОҒДА ҚОЛДИРИБ

Бувайда туманидаги Бочкир қишлоғида фаровон турмуш кечираётган Толибжон Каримов иккинчи жаҳон уруши иштирокчиларидан биридир. У немис фашистлари устидан қозонилган Буюк ғалабага муносиб ҳисса қўшган. Кўкрагидаги иккита Қизил Юлдуз, Биринчи даражали «Ватан уруши» орденлари ва жанговар медаллар фикримизнинг далилидир. Урушдан кейинги йилларда Толибжон ота ўқитувчилик билан бир вақтда Абдуқодир Алиқулов номли жамоа хўжалигида уруш ва меҳнат фахрийлари кенгашига бошчилик қилди. Фахрийларнинг турмуш шароитини яхшилашга, ёш авлод камол топишига куч-ғайратини сафарбар этди.

Бочкирликлар Толибжон отанинг урушда кўрсатган жасоратини яхши билишмайди. У ўқувчилар ва қишлоқ аҳоли ўртасида урушга доир суҳбатлар олиб борганда, жангдаги иштирокини гапиришдан кўра, фронтдошлари тўғрисида ҳикоя қилишини яхши кўради. Мен отани қўярга қўймай душманга қарши олиб борилган ҳаёт мамот жангларидан хотираларини ҳикоя қилиб беришларини илтимос қилдим. Жангчи ота: «Қўймадингда болам» дедида, ётоқхонасидан белбоққа эҳтиётлаб ўраб қўйилган ҳужжатларини олиб чиқиб қўлимга тутқазди. — кўринг қайси ҳужжатлар сизларни қизиқтирса, шулар ҳақида ҳикоя қилиб бераман. Ҳужжатларни бирма-бир кўздан кечирдим. Олий бошқўмондонлик. Армия қўмондонлигининг ўн тўртта ташаккурномаси бор. Уруш давомида тўрт марта қаттиқ жароҳат олиб, ҳарбий касалхоналарда даволангач, яна жанг майдонига қайтган. Ҳа, Толибжон ота ҳаёт-момот жангларида ўлимдан тўрт марта омон қолган экан.

Икки бор «Қизил Юлдуз» орденига сазовор бўлиш осон эмас, Орденларга тавсия этилишига доир жанг лавҳаларидан сўзлаб беришларини илтимос қилдим.

— 1942 йилнинг декабрь ойларида қисмимиз Орёл йўналишида душманга қарши жанглар олиб борар эди, — деди Т. Каримов. Мен қўл пулемёти билан қуролланган эдим. Немисларнинг енгил самолёти позициямизни пулемётдан ўққа тута бошлади. Пулемётимдан самолётга қарата бирин-кетин ўт очдим. Ўқим зое кетмади. Самолёт қанотини бир томонга қийшайтирганича ерга қулади. Шунда биринчи бор «Қизил Юлдуз» ордени билан мукофотландим.

— Иккинчи «Қизил Юлдуз» орденини қаерда, қандай жасоратингиз учун олгансиз?

— Касалхонадан даволаниб қайтганимдан сўнг Курский Белград йўналишида жанг олиб бораётган 193-гвардиячи дивизиянинг жангчилари сафига келиб қўшилдим. Бу йўналишдаги жанг иккинчи жаҳон уруши тарихида энг даҳшатли жанглардан ҳисобланади. Қўмондонликнинг топшириғи билан Харьков шаҳри яқинидаги Даниловка қишлоғидаги душман штабига яқинроқ жойга яшириндим. Штабдан чиққан немис офицерларини тутиб қўмондонликка келтирдим. Ана шу жасоратим учун иккинчи «Қизил Юлдуз» ордени билан тақдирландим. Кейинги куни Харьков остонасида олиб борилаётган жангда яраландим. Биринчи даражали «Ватан уруши» орденини эса Виборг шаҳрини озод қилишда олганман.

Толибжон ота Каримов 41 йил ўқитувчилик қилди. Бу давр ичида озмунча шогирдларни тарбияламади. Ҳозирги кунда унинг юзлаб шогирдлари халқ хўжалигининг турли соҳаларида самарали меҳнат қилмоқдалар. Турмуш ўртоғи Шарофат ая билан олти фарзандни тарбиялаб вояга етказдилар. Саноатхон, Қаноатхонлар педагогика касбини танлашган. Қолган ўғил-қизлари ҳам эл хизматида.

Қаюмжон ТУРСУНОВ.

«Ишонч»га жавоб берадилар

ҚАРОР АСОСЛИ ЭКАН

Таҳририятимизга Жиззах вилояти Фориш туманининг «Учма» қишлоғида яшовчи Жўрамурот Михирбековдан хат келган эди. Муаллиф ўз хатида ногиронликка чиқишда сарсон бўлаётганини ёзганди.

Шу хусусда Жиззах вилоят тиббий-меҳнат экспертиза комиссиясига жўнатилган арзномага жавоб олдик.

Вилоят ТМЭКи раиси А. Жабборов имзоси қўйилган хатда қуйидагилар ёзилган:

«Жиззах вилоят ТМЭКи 4.09.96 йилда бемор Михирбеков Жўрамуротнинг «Ишонч» газетасига ёзган аризасига асосан қайта кўрикдан ўтказилиб, қуйидагилар аниқланди:

«Бемор 17.04.96 йил 1-ТМЭК томонидан кўрикдан ўтказилган ва вилоят ТМЭКининг 406-сонли 1996 йил 17 апрель қарорига кўра III (учинчи) гуруҳ ногирони деб топилган.

Юқорида айтилганидек, қайта кўрикдан ўтказилгач I-ТМЭК қарори асосли деб топилди. Комиссия хулосаси Ж. Михирбековга етказилди ва у бу қарордан қониқиш ҳосил қилганини билдирди».

Олам ичра олам

ЧИНЛИКЛАР МУАММОСИ

Хитойга қишлоқ хўжалиги учун яроқли ерлар олдингига нисбатан тахминан 10 фоизга камайиб кетган. Бунинг сабаби охирги 16 йил ичида саноат тараққиётига жуда катта эътибор берилганлигидир. Оқибатда табиат бойликларига ва атроф муҳитга катта зарар етган. Эндиликда ҳукумат мана шу муаммони ҳал қилиш учун бош қотирмоқда. Хитой атроф муҳитни ҳимоя қилиш давлат бюроси директори Хил Цен Хуанинг гапига қараганда 1996-2000 йилларда табиатни муҳофаза қилиш учун юзта лойиҳа тайёрланмоқда ва бунинг учун 150 миллиард юан (18 миллиард доллар) маблағ ажратилади.

МИЛЛИАРДЛАР ЙЎҚОЛМОҚДА...

Таиландда ҳар йили наркотик моддалар, қурол савдоси ва фоҳишабозлик натижасида миллиардлаб долларлар йўқолиб кетмоқда. Шулалонгкорн университети ходимлари ўтказган тадқиқотларга қараганда, мазкур ноқонуний фаолиятта бир нечта юқори лавозимдаги шахслар, миршаблар ва ҳарбийларнинг ҳам қўли бор. Наркотик моддалар 4 миллиард доллар, қурол савдоси 2,4 миллиард доллар, фоҳишабозлик 500 миллард долар миқдорида давлатга фойда келтирмоқда. Лекин қизиғи шундаки, бу пуллар мамлакатда мавжуд банкларда изсиз йўқолмоқда.

УЙИНГИЗДА ЧИРОҚ БОРМИ?

Ҳозирги кунда ривожланаётган мамлакатларда истиқомат қилаётган дунё аҳолисининг учдан бир қисми, тахминан 2 миллард киши электр энергиясидан маҳрум. Бу мамлакатлар электр манбаи сифатида, асосан дарахтлардан фойдаланишади. Натижада жаҳон ўрмон заҳирасига катта зарар етмоқда. Бу давлатларнинг кўпчилиги Жанубий ярим шарга жойлашганлиги учун мутахассислар энергия сифатида қуёш нуридан фойдаланишни таклиф қилишяпти. Техника тараққий қилган бугунги кунда дунё аҳолисининг учдан бир қисми электр энергиясисиз ўтирганига ишонгинг келмайди, албатта.

СУРЪАТ ПАСАЙМОҚДА

«Осиё тараққиёт банки маълумотларига кўра келаси йили бу қитъада иқтисодий тараққиёт суръати пасайиши кутилмоқда. Лекин, бу кўрсатгич Америка ва Европа қитъаларидагига қараганда уч марта кўп бўлади. Бунинг боиси минтақадаги ривожланган мамлакатларда иқтисодий тараққиёт суръати камайганлигидир.

ЯШИРИН КАМЕРАЛАР

Македониянинг «Дело» ҳафтаномасининг хабар беришича, давлат хизматчилари йўлагига қўйилган яширин камералар натижасида шу нарса аниқландики, ҳозирги раҳбарлар — кўпчилиги собиқ Югославияга хизмат қилган. Бу кўпчиликни ҳайратда қолдирди. Ҳафтаномада яна шу нарса таъкидланадики, ҳозир Македонияда «шпионлар уруши» авж олган.

Озод БЕК тайёрлади

Ўзингизни билинг!

ЎҚИШНИ СЕВАСИЗМИ?

«Улгунингча ўқиб ўрганиш керак» — бу ибора моҳияти кўпчиликка маълум. Шунинг учун ҳам аксарият одамлар ҳамиша ниманидир ўқиб ўрганишга бажонидил киришадилар. Қуйидаги синов-сўровлари Сизнинг ўз билимингизни оширишга муносабатингизни билиб олишингизга ёрдам беради.

1. Сиз боғда сайр этиб юрибсиз. Нималар Сизнинг эътиборингизни кўпроқ ўзига тортади?
А. Янги қаҳвахона.
В. Мен билмаган гуллар.
С. Ҳеч нарса. Муҳими тоза ҳаводан тўйиб нафас олиш.

2. Ҳозир Сиз беш йил олдиншидагидан кўпроқ нарсани билишингизга ишонасизми?
А. Йўқ., билимимни ошириш учун вақтим ҳам бўлмаган.
В. Кўп нарса ҳаёт тажрибаси билан келди.
С. Албатта. Ахир атрофингда рўй бераётган воқеалардан ҳамиша хабардор бўлиш керак-ку.

3. Фотосуратдаги актёрнинг исмини айта оласизми?
А. Албатта. Бу Раҳим Пирмуҳамедов.
В. Мутлақо билмайман.
С. Балки бу Раззоқ Ҳамраевдир?

4. Атрофингизни ўраб турган янги жойлар, янги одамларга қанчалик тез ва осон кўника оласиз?
А. Ҳеч қандай машаққатсиз, мен учун бу жуда қизиқарли ва ёқимлидир.
В. Бир мунча вақт ўтиши керак бўлади.
С. Мен учун бу анча машаққатли кечади.

5. Сиз Буюк Хитой деворини кўришни истардингизми?
А. Жуда-жуда истардим. Бироқ бунинг учун менда маблағ йўқ.
В. Йўқ. Хитой деворининг менга нима алоқаси бор?
С. Эҳтимол, кейинроқ фурсати билан кўрарман.

6. Маълум бир мавзудаги китобларни сотиб оласизми ёки ўқиб бериш учун бошқалардан олиб турасизми?
А. Бирон нарса мени жуда қизиқтириб қўйган тақдирдагина.
В. Йўқ амалда ўқиш учун сира вақт тополмайман.
С. Ҳа, китоблар мени кундалик ташвишлардан анча чалғитади.

7. Кимдир Сизга нималар ҳақидадир ҳикоя қиляпти, дейлик. Сиз унинг кўзларидан нималар демоқчи эканини уқа оласизми?
А. Агар уриниб кўрсам.
В. Ҳа, ҳамиша ҳаётда ҳушёр бўлиш керак.
С. Йўқ, бунинг менга нима кераги бор?

Синов-сўровлари калити:

	1	2	3	4	5	6	7
А.	1	3	2	2	3	1	1
В.	2	1	3	1	3	3	2
С.	3	2	1	3	1	2	3

Ушбу калит асосида тўпланган очколарингиз бўйича хулосаларни газетамизнинг келгуси сешанба сонида ўқийсиз.

Спорт

• Футбол

МАРРА САРИ

Спортнинг бу тури кундан-кунга ривожланиб, оммавийлашиб халқ орасига чуқур кириб бораётгани ҳеч кимга сир эмас.

28 сентябрь куни старт олган мини футбол бўйича Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси ва унга қарашли тармоқ ташкилотлари ўртасида Ватанимиз мустақиллигининг 5 йиллигига ва соҳибқирон Амир Темурнинг 660 йиллигига бағишланган мусобақалар дастлабки учрашувларданоқ қизғин тус олди.

Бу баҳсларда 10 жамоа 2 гуруҳга бўлиниишиб ғолиблик учун кураш олиб бормоқдалар. Ҳар бир гуруҳ ғолиби 5-6 октябрь кунлари аниқланиб, 1-2 ўринлар учун тўп суришади. Ҳозирча ўтказилган учрашувлар натижасига кўра 1-гуруҳда савдо ходимлари касаба уюшмаси қўмитаси футболчилари пешқадамлик қилаётган бўлса, 2 гуруҳ Тошкент шаҳар касаба уюшмалари қўмитаси ўйинчилари бошқариб турибди.

***

• Марафонча югуриш

СОҲИБҚИРОН ЮРГАН ЙЎЛЛАРДА

Ҳаммамизга маълумки, бу йил соҳибқирон Амир Темурнинг 660 йиллиги тантаналари кенг нишонланиб, барча жойларда шунга тайёргарлик тўйга тўёналар туҳфа этиш авж олиб бораяпти.

Қаршидан 5 октябрь куни йўлга чиқадиган марафонча югуриш қатнашчилари Шаҳрисабз ва Соҳибқирон юрган қадамжолар бўйлаб югуриб, йўл-йўлакай унинг тарихи ва қизиқарли материаллари билан танишиб 16 октябрь куни Тошкентнинг Мустақиллик майдонига етиб келадилар. 11 кун давом этадиган бу марафонда 34 спортчи иштирок этиши кутиляпти. Бундан ташқари кузатувчилар шифокорлар, журналистлар ҳам бўлиб жами 60 кишилик «экипаж» йўлга чиқишади.

Эслатиб ўтамиз, бу марафоннинг ташкилотчиси Республика ёшларининг «Камолот» жамғармаси ҳисобланади.

***

• Шахмат

32-жаҳон олимпиадасида АҚШ терма жамоаси сафида дона сураётган халқаро гроссмейстр Борис Гулько жуда қаттиқ хафа бўлди. Бу кайфияти унга Венгрия терма жамоаси сафида ўйнаётган Юдит Полгар ҳадя этди, чунки у эркаклар жамоасида дона сурган биринчи аёл эди.

Мусобақаларда россиялик шахматчилар охирги ўйинни Босния-Герцеговина жамоаси билан 2:2 ҳисобда дуранг натижасида якунлаб, 29 очко йиғиб, пешқадамлик қилмоқда.

Аёллар турнирида эса гуржиялик шахматчи қизлар руминиялик дугоналари билан 1,5:1,5 ҳисобида бир битимга келишдилар. Бу баҳсларда барча рақибларини, жумладан, 3 очко қолдириб руминиялик қизлар 23 очко билан турнир жадвалини бошқариб бормоқда.

***

• Автопойга

Россиялик Владимир Чогин ва Семён Якубовлар КамАЗ юк автомобилида нотекис йўллар бўйлаб ўтказилган «Мастер ралли-96» марафонида жаҳон чемпиони унвонини қўлга киритдилар. Бу йўллар Парижлан бошланиб Улан-Баторда уз ниҳоясини топди.

***

• Теннис

Германиялик машҳур теннисчи Борис Беннер уч ойлик танаффусдан сўнг уз ишқибозларини хурсанд қилди. Профессонал теннисчилар Ассоциациясининг «Жаҳон серияси» турнирида Австралияда ўтказилган очиқ чемпионат ғолиби чехиялик Богдан Улиграхни 6:1, 5:7, 6:3 ҳисобида мағлубиятга учратган бўлса, россиялик Евгений Кафельников ўзининг илк учрашувида швейцариялик Марк Росседан 6:3, 6:7, 6:3 ҳисобида устун келди.

УЛУҒ БЕК

«П И Р С»

ХУСУСИЙ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ТИЖОРАТ ФИРМАСИ ҚУЙИДАГИ ТИББИЙ УСКУНАЛАРНИ ҲАМДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ТЕХНИКАСИ ВА ЭҲТИЁТ ҚИСМЛАРНИ СОТАДИ:

«Орва-Ретина» рентген плёнкаси; 70х30,5, 70х60 ҳажмли «Орва-Ретина» (Германия) флюора плёнкаси, тасмаси;
Буюртма бўйича РО-6, РО-9 наркоз берадиган аппарат; 2,5 ва 10 мл. граммли бир марта ишлатиладиган нина дори (шприц)лар;
70х50 смли вафелли сочиқлар ва 50х50 терма-қоғозлар;
Бир марта қон ва эритма қуювчи мослама (Германия)
Қондаги қандни якка тартибда аниқлагич (Жонсон-Жонсон маҳсулоти);
УЗС Алоқа-500-1100 аппаратлари датчиклари билан (Япония);
Бир ва 6-12 каналли электрокардиограмма аппарати (ЭКГ);
Рентген ускуналари, флюора аппаратлари;
Эндоскоплар ҳамда Қон анализаторлари;
«Олтой» фирмаси тракторларига тиркаладиган 3-4-5 ва 6-8 ярусли плуг (сўқа)лар;
П-702 ПЯШ-5 плуг тиши; Плуг тиргаги;
Т-4 трактори учун А-01 двигатели ҳамда унинг эҳтиёт қисмлари (гильза, поршен);
Ёқилғи насослари; кийдириладиган сальник (қоплама)лар; тормоз лентаси;
Понасимон тасма ва бошқа эҳтиёт қисмлар.
Буюртмалар шартномага асосан етказиб берилади. Ҳақ тўлаш турлича. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларига айрибошлаш ҳам мумкин.

Манзил: Тошкент шаҳри, Ивлев кўчаси 62-уй. (Собиқ «Радость» магазини рўпарасида).
Телефонлар: (3712) 55-93-06, 55-91-42, факс 54-67-23.
Эрталаб соат 8.00 дан соат 17.00 гача мурожаат этиш мумкин.

ИШОНЧ

Бош муҳаррир Саидакром САИДВАЛИЕВ

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ КЕНГАШИ

Бош муҳаррир қабулхонаси — 56—25—36
Бош муҳаррир ўринбосари — 56—52—89
Масъул котиб — 56—52—78

БЎЛИМЛАР

Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт — 56—82—79. Ахборот ва спорт — 56—87—63. Маънавият ва маданият — 56—82—79. Хатлар, оммавий ишлар ва мухбирлар билан ишлаш — 56—85—43. Тижорат ва ҳуқуқ — 56—85—66.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:

Андижонда — 5—23—10. Бухорода — 3—50—10. Гулистонда — 2—24—98. Жиззахда —3—82—18. Навоийда —3—41—99. Намапганда — 6—22—10. Нукусда — 2—44—46. Самарқандда — 35—64—24. Термизда — 2—70—07. Тошкентда — 56—82—79. Фарғонада — 24—58—43. Урганчда — 6—03—40. Қаршида — 5—33—71.

Муҳарририятга келган қўлёзмалар (2 оралиқда 5 бетдан ошмаслиги лозим) ва суратлар муаллифларга қайтарилмайди, фойдаланилмаган хатларга жавоб юборилмайди. Таҳририят воситачилик қилмайди. Мақолалардаги ҳамда реклама ва эълонлардаги фикр— мулоҳазалар, келтирилган факт ва рақамлар масъулияти муаллифлар ҳамда реклама ва эълон берувчилар зиммасидадир.

- Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
- Сешанба ва жума кунлари чоп этилади.
- Сотувда эркин нархда.

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Правда Востока» кўчаси, 24—уй.
• Нашр кўрсаткичи: 64560; 64561.
Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган.
• IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди Офсет усулида босилди. Формати А—2, ҳажми 2 босма табоқ.

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй. Нусхаси — 27.999. Буюртма Г— 0589. Босишга топшириш вақти — 20.00. Топширилди 19.00. Масъул навбатчи: Абдуҳамид ПАРДАЕВ. 1 2 3 4 5 6